National Library 56253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont. K1A ON4
L

B 103/c/1/5

VABA EESTLANE

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

Second class mail registration number — 1089.

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

Nr. 56 (3073) XXXIII aastakäik

Neljapäeval, 26. juulil 1984 — Thursday, July 26, 1984

Üksiknumbri hind 70 cent

Tänavune Jõekääru Eesti Laste Suvekodu personal. Esireas vasakult Imar Kütt, Peeter Pirn, Erik Valter, Lydia van der Veen, Monika Kask; teises reas suvekodu juhataja Anne Saks, Eve Rebbassoo ja Riina Roosipuu; kolmandas reas Gira Jalakas, Silvi Matsoo, Rutt Küng, Madli Kittask, Maaja Matsoo, Tiiu Jaason, Kadri Koop ja Karin Ilves. Osa puuduvad. Foto: J. Säägi

Soovitus ESTO-84 Noorte Konverentsil:

Eesti keele asemele inglise keel

Balti Noorte Kongress organiseerib eesti, läti ja leedu noori

Ülemaailmsete Eesti Päevade ajal Torontos Royal York hotellis toimunud noorte konverentsi teemaks oli „Eestlus ja tulevane generatsioon" ning seda ulatuslikku küsimust käsitati 60—70 huvilise osavõtul tegelikult kolmes osas. Esimeses osas esitas prof. Tõnu Parming Marylandi ülikoolist referaadi „Väliseestluse säilitamine — sajandi võrra problemaatikat", teises osas kõneles Ühendriikides üks kord kuus ilmuva ajalehe ESTO America toimetaja Juta Ristsoo teemal „Esto America — Lähteid eesti ajakirjandusele ja keelele" ning kolmandas osas esitas Balti Noorte Kongressi esindaja Martin Suuberg Washingtonist ettekande „Balti Noorte Kongress — koostöö balti rahvaste vahel". Teises osas toimus laudkonnavestlus, millest võtsid osa Karl Arro Torontost, Toomas Ilves Vancouverist, Aldo Raadik Austraaliast ja Juta Ristsoo New Yorgist, kolmanda osa laudkonnavestlusel esinesid Juta Ristsoo, Martin Suuberg, Mart Kikerpuu Stokholmist ja Kaja Kool Washingtonist.

Konverentsi avas selle korraldaja Peeter Einola Torontost, kes rõhutas, et Ülemaailmsetest Eesti Päevadest osavõtvatele noortele tuleks anda lõbustuste kõrval ka midagi tõsisemat ja selleks on mõeldud käesolev konverents. Ta avaldas lootust, et nõupidamine annab positiivseid tulemusi ning on kasuks eesti ühiskonnale.

Referent Tõnu Parming andis esmajoones huvitava ülevaate väljarändamisest Eestist eelmise sajandi teisel poolel ja käesoleval sajandil. Ta peatus pikemalt pärast Teist maailmasõda välismaale saabunud eestlaste ja nende probleemide juures ning nentis, et eestlaste kohanemine ja organiseerumine eri maades on erinev. Ta ütles, et Ühendriikides on eestlased üle kogu suure maa hajutatud, kuid Rootsis ja Kanadas on nad kogunenud suurematesse tsentrumitesse. Rootsis on eestlased eelistatud olukorras kuna tugev riigi toetus aitab eesti ühiskonda üleval pidada.

Referent mainis, et esialgu oli eestlaste pagulaskultuur kõrgem kodumaa kultuurist kuid nüüd on olukord muutunud, Eestis on märgata kultuuri tõusuuurida, mida vanem keskmine põlvkond välismaal ei ole aktsepteerinud. Ta leidis, et kultuuriline vahendus kodumaa ja välismaal elavate eestlaste vahel on siitpoolt rohkem takistatud kui sealtpoolt. Referent oli pessimistlik kui ta vaatles eestluse püsimise võimalusi välismaailmas. Ta nentis, et surm, segaabielud, pagulaskonna väike ive ja organisatsiooniline kriis teevad oma töö eestlaskonna arvu kokkusurumisel.

Nendest aspektidest lähtudes on meil tulevikus välismaailmas vajalik organisatsioonide ümberorganiseerimine, tihe kultuuriliste sidemete pidamine Eestiga, Eestist saabunud uute väljarändajate integreerumise kergendamine ja eesti juhtkonna integreerumine ülemaailmses ulatuses.

Lõpuks tuli referent eesti keele küsimuse juurde ja esitas siin seisukohti, mis on teravas vastuolus kõigi seniste tõekspidamistega ja ekspertide arvamustega. Ta leidis, et meil ei ole tulevikus enam eesti keelt vaja ja meie võime täielikult üle minna kohalikule keelele.

Referendi arvates on võimalik eesti rahvust säilitada ilma eesti keeleta

ja kui meie selle rääkimist propageerime, siis eemaldame paljud noored, kes eesti keelt ei kõnele, eesti ühiskonnast. Ta ütles, et ta on eestluse püsimise suhtes optimist kuid meie peame leidma kultuuriliste ja poliitiliste probleemide sünteesi.

Järgnenud tagasihoidlike läbirääkimiste ajal rõhutas Parming eriti, et eesti noored peaksid õppima rohkem vene keelt.

Järgmine ettekanne oli New Yorgis ilmuva ajalehe Esto America toimetajalt Juta Ristsoolt. Ajaleht ilmub kava kohaselt väikeses kaustas üks kord kuus ning on peale mõne üksiku artikli ingliskeelne.

Referent nentis, et New Yorgis ilmuv eesti ajaleht „Vaba Eesti Sõna" on Ühendriikides ainus eesti ajaleht ja kuulub nende inimeste kontrolli alla, kes domineerivad eesti ühiskonnas.

See andis tõuke uue ingliskeelse ajalehe väljaandmiseks, mis on mõeldud peamiselt eesti noortele. Ajaleht tahab käsitada poliitilisi ja ühiskondlikke probleeme, millest ei kirjutata „Vaba Eesti Sõna" veergudel. Erilist rõhku pannakse informatsiooni toomisele Eestist, samuti igakülgsele pisimaterjalile, mis kirjeldab eesti ühiskonda selliselt nagu see on tegelikult. Esto America esimene number ilmus 1983. aastal ning seni on jõutud seitse numbrit välja anda.

Ajalehe tiraazh on 300 eksemplari ja 60 prots. lugejatest asuvad idarannikul.

Järgneval laudkonnavestlusel kritiseeris K. Arro Tõnu Parmingu ja Juta Ristsoo seisukohti, mis taotlevad eesti keele hülgamist ja inglise keelele üleminekut, mainides, et keel on ühe rahva ja tema kultuuri püsimisel kõige tähtsamaks teguriks. Ta juhtis tähelepanu ka Parmingu referaadis esinevatele vastuoludele, kuna ühest küljest soovitab ta kodumaaga kultuuriliste sidemete arendamist, kuid teisest küljest tahab ta nurka visata eesti keele, mis on sellise sidepidamise arendamisel kõige tähtsamaks teguriks. Toomas Ilves Vancouverist rõhutas eesti keele oskuse tähtsust, kuid tõstis esile neid probleeme, mis on seotud eesti keele õpetamisega võõrsil. Austraalias elav Aldo Raadik, kes on üks Austraalias ilmuva inglis-eestikeelse ajalehe „ELAGU" toimetajaid, andis ülevaate selle ajalehe sünnist ja probleemidest.

Kongressi sisukamaks osaks kujunes Washingtonis elava Martin Suubergi ettekanne Balti Noorte Kongressi tööst ja koostöö arendamisest balti noorte vahel.

Balti Noorte Kongress asutati 1982. aastal ning selle eesmärgiks on lähendada balti noori ning viljeleda ja arendada nende vahelist koostööd. Organisatsioon tahab koondada balti noori ja tuua ka neid noori oma rahvusgruppide juurde tagasi, kes vahepeal on eemaldunud. Hoitakse ja otsitakse kontakte ka nende balti noortega, kes ei räägi enam oma emakeelt. Kõigele lisaks taotletakse Balti riikides vangistatud rahvuskaaslaste abistamist. 1985. aastal on kavatsusel pikem laevasõit Läänemerel, mis kannab Vabadussõidu nimetust. See lõpeb Stokholmis ning selle eesmärgiks on juhtida maailma tähelepanu Balti riikidele ning teatada eesti, läti ja leedu rahvastele, et neid ei ole välismaailmas veel unustatud

Laudkonnavestluse raamides tähendas Mart Kikerpuu, et ta on tulnud teiste balti noortega kontaktide loomiseks siia, kuid ta rõhutas ühtlasi, et Rootsis ei ole balti noorte aktiivsel tegevusel erilist pinda, kuna Rootsis kardetakse tõsiselt Venemaad.

Kaja Kool väitis, et Balti Noorte Kongressil puudub kahjuks kontakt teiste maade balti noortega, mida tuleks arendada. Maiki Andre Torontost nentis, et eesti noored Kanadas on valmis sellele koostööle kaasa aitama ja Toomes Ilves rõhutas eriti noorte aktiivse osa tähtsust meie poliitilises võitluses, kuna noortel avanevad palju paremad võimalused kontaktide loomiseks kui vanemate generatsioonide liikmetel. Kongressil viibiv Ühendatud Balti-Ameerika Komitee esimees Mäido Kari tõstis esile eriti balti noorte organiseerimise vajadust ülemaailmses ulatuses, mis annaks võimalusi tihedaks ja jõuliseks koostööks.

Konverentsi, mis vaatamata Tõnu Parmingu soovitustele arenes korrektses ja paiguti heas eesti keeles, lõpetas kokkutuleku korraldaja P. Einola tänusõnadega esinejatele ja kõigile osavõtjatele.

„Estonia" teater lammutamisele

Kodumaal nähakse selle eesti kultuurimälestuse hävitamises rünnakut rahvusliku kultuuri vastu

Kodumaalt on tulnud kartlikke väljendusi, et võimudel on plaanis praeguse „Estonia" teatri lammutamine ja selle asemele uue ehitamine, kuna „Tallinna linnasüdamiku järkjärgulisel väljaehitamisel olevat eriti tähtis paigutada õigesti suured unikaalobjektid ning luua ansamblid, kus uusehitused ja senised säilitamisväärsed hooned moodustavad ühise terviku" (Sirp ja Vasar, 25. juuni 1984).

Tallinna üldplaanis olevat oluline ülesanne hoonestada Lenini (endine Estonia) puiestee, ühendada see laiendatud ja õgvendatud Tartu maanteega ning vastassuunas murda läbi Pärnu maanteeni. Plaanis on sellised kohandamised olnud juba ammugi, kuid aastast aastasse on töö ettevõtmine edasi lükatud. Nüüd olevat võimalik kogu Lenini puiestee välja ehitada ja anda Tallinnale esinduslik tänav.

Lenini puiestee ja selle ümbruskvartalite hoonestuskava ning uue ooperi- ja balletiteatri parima ideekavandi saamiseks organiseeriti „Eesti Projekti" poolt kinnine võistlus,

millest kutsuti osa võtma neli autorite kollektiivi.

Parimaks neist tunnistati Peep Jänese ja Henno Sepmani lahendus. Teine auhind anti Kalju Lutsu, Kalev Voolaiu ja Urmas Elmiku ideekavandile. Tunnistati ka arhitektide I. Raua ja T. Kallase kavandeid. Sellejuures erinevad kõik neli tööd üksteisest. Puiestee ümberehitamisel võetakse arvesse esimese kohaga auhinnatud töö.

Fotol on P. Jänese ja H. Sepmani võidutöö väga huvitav, selles on loodud esinduslik,

heade proportsioonidega väljak Tallinna kahe peatänava ristmikul.

Väljakut piiravas hoonestuses hakkavat mõjusalt kaasa töötama laitmatu arhitektuuriga viiekorruselised kauplustega elamud (Pärnu mnt. 36, 38 ja 40). Uus teatrihoone on hästi vaadeldav mitmest suunast.

Puiestee läbimurde arhitektuurilisteks vormistamiseks on esimeses ehitusjärgus vähem uusehitusi, mida saab püstitada suhteliselt lühikese ajaga. Suuremad lammutamised ja uusehitused kvartalite sisemuses võivat jätta teise järjekorda, mis hõlbustavat suurejoonelise linnaehitusliku lahenduse järgjärgulist elluviimist vastavalt võimalustele.

Uue teatrikavandi kohta öeldakse, et see on põhjamaiselt lakooniline, sugestiivse mõjuga originaalne teatrihoone,

mis „organiseerivat hästi linnaehituslikku ruumi, harmoneerib piirkonna senise ja tulevase hoonestusega,

kujuneb juhtivaks uues ansamblis."

Selle plaani lahendus on lihtne ja loogiline, ilma moevigurdusteta. Ülevaatlik põhiskeem on õnnestunud funktsionaalsete ruumigruppide eelduseks. Ainult mõnes osas olevat vaja täiendavat läbitöötamist, eriti polevat vastuvõetav aukülaliste loozhi asukoht.

Arvukas žhürii leidis kokkuvõttes, et jääb vaid soovida, et Lenini puiestee lõpliku väljaehitamise raskeid probleemid,

nagu lammutatavate hoonete kasutajate ümbermajutamine, linna liikluskorralduse muutmine pikaks ehitusperioodiks, võiks ühiste jõupingutustega lahendada. Vabariigi pealinn vajab ja väärib esinduslikku peatänavat ja ajakohast ooperi- ja balletiteatrit.

Kahtlemata on „Estonia" iganenud, aga Tallinna vanalinna väärtus ongi selle vanaaegsuses, mida restaureeritakse ja säilitatakse. „Estonia" teater on aastakümneid olnud Tallinnale ühtseks osaks, aga see on olnud palju rohkem — sellega koos tärkas Tallinnas ka eesti rahvuslik kultuurielu, see on saanud nagu eesti kultuurielu peakandjaks, mille üle on eestlased tundnud rahvuslikku julgust ja uhkustki. See ärkas ka selle järel kui venelased selle varemeisse pommitasid. Selle lammutamine praegusel eesti kultuuri lämmatamise perioodil on väga valus, ka siis kui eesti arhitektide poolt uus kavandatakse. Eesti rahvale olnuks „Estoniast" küllalt ja venelastele võinuks uue teatrihoone kavandada kas Mustamäele või Õismäele, kus nad peamiselt paiknevad.

Eestile vabadust nõudvast rongkäigust võtsid osa ka noorimad Toronto eestlased. Pildil vasakult V. T. Martjak tütre Sarinaga, Anne Agur Ericuga ja Silvia Terts-Verder poja Velloga. Foto: Tommy Tomson

ESTO'84 TORONTO 150

ESTO KONTOR AVATUD
esmasp. ja neljap. kell 2—8.30 p.l.
Suletud Civic Holidayl, 6. augustil

Mälestusesemed müügil
Eesti lippude tellimine ja
tellitud lippude kätte saamine

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

TOIMETAJA: Hannes Oja

TOIMETUSE KOLLEEGIUM: Karl Arro, Heino Jõe, Olev Träss

TELEFONID: toimetus 444-4823, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 444-4832

TELLIMISHINNAD Kanadas: aasta $51.—, poolaastas $28.— ja veerandaastas $15.—

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $65.—, poolaastas $35.— ja veerandaastas $18.—

Aadressi muudatus 70 c. — Üksiknumbri hind 70 c.

KUULUTUSTE HINNAD üks toll ühel veerul: kuulutuste küljel $4.75, tekstis $5.—, esiküljel $5.50

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd.
1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

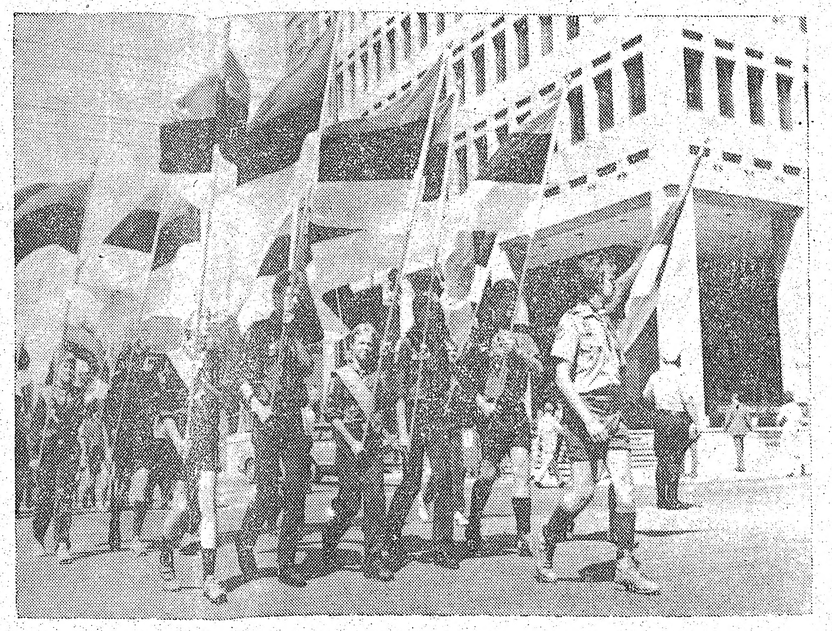

Skautlik noorus rühib kindlal sammul Eesti vabadusnõude rongkäigus. Foto: Tommy Tomson

Isamaalik kõne

Piiskop Karl Raudsepa kõne Seedrioru vabaõhuaktusel 7. juulil

Mõisnikud rakendasid teoorjuse, kuid siis tulevad Tartu ülikooli esimesed õpilased, kes esimestena kõnelevad eesti rahvast kui tervikust, ega nimeta neid enam orjarahvaks. Loovad sellega esimestena eestlasisse inimtunde. Faehlmanni muistendid olevat samaväärsed iga sakslase ja venelase tööga!

Neile kahele järgneb varsti Koidula isa Jannseniga, kellele isamaa on minu arm. Kreutzwald andis „Kalevipoja", selles oli vaba rahvas, kes võitsid ja kel oli kangelasi. Tuli laulupidu, Hurt ütles oma kõnes, et jäägu eestlane igas olukorras eestlaseks. „Pea meeles, et oled ja jääd eestlaseks!" Seda õhutasid Mihel Veske laulud, EÜS'i tahe olla eestlane, „Kalevipoja õhtud". Ka eestlastel tuleb sel pimedal ajal olla mehed. Otsitakse sümboleid, mille alla kuuluda. On tulnud aeg, et üks grupp muretseb omale värvideks sini-must-valge, kuid ülikool ei anna luba nende kasutamiseks; üks julge, kes mütsi pähe paneb, pekstakse mõisnike poolt läbi ja visatakse ülikoolist välja. Tsaarivõim keelas eestlastel olla samaväärne sakslastega.

Kuid eestlased ei olnud enam abitud, orjad, vaid oli mehi, kelle südames olid vabaduse tunded. Haritud eesti mehed ja naised teevad eesti lipu ja see pühitsetakse Otepääl eesti rahvast ühendava sümbolina. Seda pühitses väike salk, 16 liiget. Tavaliselt haritud eesti mees muutus sel ajal kas sakslaseks või venelaseks, muidu ta ei saanud tööd.

Kuid möödunud sajandi lõpul ühe osa eestlaste selgroog enam ei paindunud, olid julged mehed ja jäid eestlasteks, teades et nad ei saa selletõttu paremaile kohtadele. Mehed raiusid endile kindla käsu: me julgeme võidelda eneste eest. Lipp sai vaid kiriku müüride varjul lehvida, sai vaid 6 km enne Otepääd lehvida, kokku 12,4 km pikkusel maa-alal, muidu pidi see ootama paremaid aegu.

Aga mõnel laulupeol lehvis neid juba palju, teinekord see keelati, eestlased kaitsesid oma lippu. 1917. a. sõjamehed tsaariarmees võtsid sini-must-valge oma lipuks ja kandsid seda suurel demonstratsioonil ning Eestile anti autonoomia, sest 40000 inimese marss oli nii ülendav. Vene ajutine valitsus tunnustas sini-must-valget. Lipp kujunes Vabadussõjas Eesti võitluslipuks. See lehvis ka uhkelt vaba rahva pealinnas kui ka maal, koondades oma rahvast.

Aga vanad vaenlased olid alles elus. 1940. a. kõrvaldas võõras käsi selle Toompealt. Ole uhke eestlane, et su oma käed pole seda rüvetanud. Esimene lipp ootab praegu kodumaal rahvavihkajate eest kaitstuna. Seal pole enam oma valitsust, ei maad ega vabadust.

Kuid väljas ja vabaduses, siin nad lehvivad suures sagaras. Siin tuksub südames kunagine väljendus: „Löögem vennad käed kokku . . ."

Siin Seedriorul on lahkunud kangelaste ausammas. Sel aastal on sel sambal juubel. Kolm selle samba rajajaist on veel elus, algataja ltn. Rebane, kavandaja Vello Hubel ja idee rakendaja V. Tera, austagem neid mehi.

Teisel väljakuserval on teine sammas neile, kes sõdisid viimases sõjas sakslaste ja koos soomlastega. Nende vahel seisame meie ja jätkame võitlust oma isamaa eest. Meie rahvas on alles elus. Meie esimene lipp ootab meid kodumaal. Kas meil on meeles veel Lembitu tõotus? Meid leidub igas maailmakaares, me oleme eestlased. Täna olete tulnud isamaa-kõnet kuulama, see toob sada aastat tagasi Otepääl peetud palvesõnad meie meelde. Tõotustel ja vannetel on siis jõudu kui Jumal neid kinnitab ja laseb korda minna omas väes.

(Järg lk. 3)

Reagani vastaseks Mondale

Ameerika Ühendriikide demokraatlik partei valis San Franciscos toimunud partei konverentsil Valge Maja peremehe kandidaadiks norra päritoluga tuntud poliitiku Walter Mondale'i, kes oli president Carteri ajal abipresidendiks. Walter Mondale valimine ei tulnud üllatusena, kuna ta kindlustas juba eelvalimistel endale nii palju hääli, et rivaliseerivad kandidaadid Gary Hart ja mustade esindaja Jesse Jackson ei saanud talle enam ohtlikuks kujuneda. Teataval määral ootamatusena tuli siiski Mondale otsus, valida enda kõrvale asepresidendiks naissoost poliitiku itaalia päritoluga Geraldine Ferraro, kes on endale nime teinud Kongressis Esindajatekoja liikmena.

Norra päritoluga Mondale ja itaalia vanematest võrsunud Ferraro valimine Ühendriikide presidendi ja asepresidendi kandidaatideks näitab, et Ühendriikide ühiskond on arenenud siiski tunduvalt erinevas suunas võrreldes Kanada ühiskonnaga, kus praeguses olukorras ei ole mõeldav, et mõni Euroopa mandri päritoluga poliitik, kelle vanemad või vanevanemad tulid immigrantidena Kanadasse, võiks kandideerida Kanada peaministri kohale. Näib, et Ühendriikides on kõrgetele positsioonidele pääsemine võimalik kõigile võimekatele inimestele, kuna Kanadas kontrollivad seda rigiidselt inglise ja prantsuse ühiskonnad.

Geraldine Ferraro valimine asepresidendi kandidaadiks laseb oletada, et Walter Mondale kasutab kõiki võimalikke vahendeid endale seljataguse kindlustamiseks ja suure toetajaskonna kogumiseks. Naisliikumine on muutunud Ühendriikides iga aastaga tugevamaks ning naise valimisega asepresidendi kandidaadi kohale loodab Mondale saada presidendivalimistel massiliselt naiste hääli. Kui Ühendriikide rahvas annab Mondale'ile eelolevas novembris oma toetuse ja valib ta Valgesse Majja, siis on asepresident Geraldine Ferraro ainult südamelöögi kaugusel presidenditoolist. See tähendab — kui Mondale'iga peaks midagi ootamatut juhtuma, siis saavad Ühendriigid endile esmakordselt ajaloos naissoost presidendi.

Mondale'i valimisega on Ühendriikides rinded eelolevateks presidendivalimisteks välja kujunenud. Mondale'i vastaseks valivad vabariiklased eeloleval konverenstil kindlasti praeguse presidendi Ronald Reagani, kelle kõrvale vabariiklaste peres ei ole viimaste aastate jooksul sirgunud ühtegi populaarset ja mõjuvõimsat poliitikut, kes võiks Reaganile ohtlikuks kujuneda.

Nii-siis — eeloleva ägeda valimiskampaania juhtideks on vabariiklaste poolel Ronald Reagan, kuna demokraadid lähevad valimislahingusse Walter Mondale'i juhtimisel, kelle kõrval seisab Orleansi neitsina temperamentne Geraldine Ferraro. Mõlemad parteid on teinud ligemale kolm kuud kestvaks valimiskampaaniaks hoolsaid ettevalmistusi ning juba lähemate päevade jooksul on oodata kumbagilt poolelt poliitiliste 12-tolliste kahurite esimeste mürskude väljatulistamist.

Paljud poliitilised vaatlejad peavad demokraatide olukorda lootusetuks, kuna Mondale ei ole nende arvates populaarsele Reaganile võrdseks vastaseks. Neid ekspertide arvamusi toetavad tõhusalt ka viimasel ajal korraldatud ringküsitlused, mis kinnitavad, et Ühendriikide valijaskond pooldab kaaluvas enamuses presidenditoolile Ronald Reagani. Kuid need arvamused ei heiduta nähtavasti Mondale'i ja tema selja taga seisvat demokraatliku partei aparatuuri, kes loodavad, et neile avanevad Reagani kukutamiseks reaalsed võimalused mustade, hispaania päritoluga uustulnukate, ametiühingute vaesemate rahvakihtide ja Ferraro toetamiseks antud naiste häälte abil.

Walter Mondale olukord Valgesse Majja tüürimisel ei ole kerge, kuna ta ei ole seni poliitikuna erilisi võimeid näidanud ning on endale poolehoidu kindlustanud peamiselt laialdaste lubadustega. Reagan seevastu on lõpetamas oma neli aastat kestnud valitsemise perioodi ning isegi tema suuremad vastased peavad tunnistama, et ta on olnud vaatamata paljudele raskustele ja probleemidele Valges Majas erakordselt edukas ning on välja andnud silmapaistva presidendi mõõdud. Ta on viinud Ühendriigid edukalt läbi majanduslikkude kriiside, kärpinud inflatsiooni ja vähendanud tööpuudust. Samal ajal on ta suutnud välispoliitiliselt tõsta Ühendriikide prestiizhi ja suurendanud ameerika relvade löögijõudu.

Mondale on oma poliitilistelt tõekspidamistelt vasakule kalduvate liberaalsete vaadetega, kuid ta peab valimiskampaania kestel arvestama demokraatide partei valimisprogrammi, mis on konservatiivsem kui seda osati arvata ja ennustada. Programmi alusel kritiseeritakse siiski teravalt president Reagani suurt defitsiiti riigi eelarves ning nõutakse Ühendriikide abi lõpetamist Nikaraagua marksistliku rezhiimi vastu võitlevatele jõududele. Konverentsil vastuvõetud programm nõuab ka iga-aastast Ühendriikide ja N. Liidu riigipeade kohtumist kui demokraadid peaksid Valges Majas võimule tulema.

Reagani ja Mondale poliitilised tõekspidamised ja tulevikukavatsused kooruvad loomulikult kõigis detailides esile valimiskampaania kestel. Ühendriikide valijaskond peab sealt välja noppima kõige tuumakamad ja ameeriklastele olulisemad terad ja tegema nende põhjal otsuse, kellele usaldada praegusel erakordselt pineval ajastul maailma tugevaima ja võimsaima riigi juhi positsioon.

K.A.

Kirjandust ja muusikat, loojaid ja interpreete

ESTO-nädala reedel toimus Eesti Kunstide Keskuse kirjandus-muusikaline ennelõuna Royal York hotelli Ontario ruumis. Huvi sellise ürituse vastu oli erakordselt suur, kogu ruum täitus kirjandus-muusikalembeliste inimestega ja pärast üle pooletunnilist hilinemist avas EKK president Stella Kerson sündmuse, märkides rohke osavõtjaskonna kohta kui tervet nähet.

Esimesena dr. Alfred Kurlents väatles eesti kirjanduse omapärast õitsengut Kanadas läbi humoristlikus laadis roosade prillide. Ta teretas kirjanduslembelist osavõtjaskonda mitmelt maalt ja merelt, kes pühitsevad sini-must-valge 100 a. juubelit ja Esto't. Tema ülesanne, kes on „30 aastat eesti kirjandust ülespoole togind", on kirjeldada siinmaa erinevat pegasust. Globaalne eestlus on abstraktne, igal maal on sel oma ilme. Ta lubas anda kanada-eesti kirjandusest pildi „varsast vanahobuseni".

Kui 40 aastat tagasi enamus kirjanikest tuli üle mere, siis Rootsi kuningriik sai lõviosa kultuuri ja avalike elu tegelasist, et asutada kasvõi kaks valitsust, oma ülikool ja kirjanike liit. Kanadasse tulid väiksemad riimisolkijad.

Kanada eesti kirjandus on siiski 80 aastat vana. Medicine oru vanaeestlane Juhan Kinnam luuletas enesele matuselaulu, mida ka tema matusel lauldi.

Keegi pole eesti kirjanduses seda hiljem korranud.

Teine episood algas ühe pisikese episoodiga 1950, kus üks Alberta farmeri dp-st sulane ähvardas pommiga maailma hävitada. Sel ajal tulid Saksamaalt, Belgiast ja paatidega Rootsist esimesed põgenikud. A. Kurlents andis tausta kanada eestlaste ideoloogilisele koostisele, kus tähtsaim oli oma toa ja loa saavutamine. Dollaril oli võim. Seda märkas ka Andres Laur, tuues oma ORTO kirjastuse Kanadasse ja raamatuid hakkas tulema jooksval lindil. Korraldati kirjandusvõistlus, kus tagajärjed lubati välja kuulutada vabas Eestis. Võistlusest võttis osa 31 autorit ja tulemused kuulutati siiski välja enne määratud aega. Siis alustas Eesti Kirjanike Kooperatiiv ja turg hakkas küllastuma. Orto sulges uksed, aga ajaleht elas edasi.

Neljandas järgus olid kõigil majad, oli raha, tee mida tahad. Aga vanadest lugejaist sai „vaglasööt ja kapsamuld", nagu oli luuletaja öelnud.

Hakati otsima tõlketurgu, aga väliskirjanduses oli veelgi hullem olukord.

Nüüd kirjastaja küsib: palju sa juurde maksad mulle kui kirjastan sinu oopuse?

On tekkinud omakirjastused. Hiljuti on Kanadas ilmunud 3 luuletuskogu oma kulu ja kirjadega: Ekbaum, Esko ja Kimberg-Kotkas. Kui selles suunas edasi minna ja puudub vajalik enesekriitika, siis on tulemuseks makulatuur. Kas osutub tõeks kunagine ennustus: eesti kirjandus paguluses algas luulega ja lõpeb luulega?

Lõpuks ta märkis tuntumaid eesti kirjanikke Kanadas:

Arved Viirlaid 9 romaaniga ja mitme luuletuskoguga, Salme Ekbaum 13 romaani, 5 luuletuskogu ja kahe erizhanris teosega.

Urve Karuks on siinseist luuletajaist noorim. Ta nimetas veel Arvi Korki, Hannes Oja, Eduard Krantsi.

Sini-must-valge kirjandusvõistlus andis 31 tööd, pluss 2 ingliskeelset. Kas see on meie tulevik. Eesti rahvas on kodumaal, viinalembeline ja kirjanduslembeline, aga seal trügib noorem generatsioon parnassile suure hooga, s.t. Kirjanike Liitu, mis annab au. Ridade vahel saadakse öelda mida muidu ei saa. Nende pegasus peaks olema ametlikult punane, aga kes teab, mis seal all on. Meie pegasus on kindlasti sini-must-valge.

Järgnevalt S. Ekbaum esitas 3 sini-must-valge motiiviga luuletust, Ivar Ivask luuletuse „Jaanipäeval 1983" ja valiku „Verandaraamatust" ning vabaduslastele pühendatud luuletuse.

Hilja Viirlaid luges tervituseks Asta Willmannile, murdes sellega ürituse iseloomustust, et iga kirjanik esitab ise oma loomingut.

Asta Willmann on olnud tulisem võitleja rahvusvahelisel foorumil.

Muusikalises osas esitas Eva Wilson Viljar Puu viiuli- ja Karl-Otto Märtsoni klaverisaatel Kaljo Raidi „Halleluuja, glooria". Keelpillide topeltdueti, koosseisus Martin Krooni ja Viljar Puu viiuleil, Jan Järvlepp. ja Kristina Vaska tshellodel K. Raidi „Canto seriosa".

Heino Susi esitas stiiliproovina katke teosest „Need, kes maha jäid", kui sõda 9. juunil 1945. a. lõppes Saksamaal. Eduard Krants esitas poeemi sõbra Veermetsa mälestuseks.

Elin Toona ütles, et ta kirjutab praegu oma vanaisast Ernst Ennost biograafilist teost „Perekonnaalbum"

ja esitas sellest luuletajat iseloomustavaid katkeid, mis peegeldasid Enno hingepuhtust ja erilist vahekorda loodusega.

Edasi Hannes Oja esitas kolm luuletust, Arvi Kork rääkis oma suurest raamatust „Välgumärgi kasvandikud", mis on jäänud nagu „kahe tooli vahele", ajaloolased peavad seda literaarseks, literaadid ajalooliseks. Aarand Roos esitas poeemi oma viimasest kogust „Rändamaie" ja Stokholmi Eesti Noortekoor laulis Jaan Seimi juhatusel Veljo Tormise „Hando Runneli mõtisklusi", rahvalike elementidega luuletsükkel oli väga meeldivas ja uudses vormis. Koor andis lisapalana G. Suitsu luuletuse „Minul on üks raamat" viisistuse.

Lõpusõnas Arved Viirlaid tänas kolleege ja kuulajaid, kelleta ei looda ühtki rida.

KUUENDA EESTI SÕJAMEESTE KONGRESSI RESOLUTSIOONID

1 Eesti vabadusvõitlejate-sõjaveteranide peamiseks eesmärgiks on Eesti territooriumi vabastamine Nõukogude Liidu okupatsioonist ja selle sõjaväest ning Eesti Vabariigi taastamine, tuginedes rahvaste enesemääramise õigusele.

2 Eesti vabadusvõitlejate-sõjaveteranide omavahelist ühtekuuluvust väljendab organisatoorsel alusel globaalselt süvenev koostöö. Samuti teenib meie eesmärke sõprussidemete süvendamine asukohamaade kui ka teiste maade sõjameestega ja nende organisatsioonidega, aga ka kõigi antikommunistlike organisatsioonide toetamine, kelle püüdlusteks on rahvaste vabastamine kommunistlikust diktatuurist.

3 Eesti vabadusvõitlejate-sõjaveteranide ülesandeks on toetada igati eesti keele ja kultuuri säilitamist ja arendamist, eriti meie noorsoo rahvuslikul kasvatamisel, selgitades neile ka vajadust kõrgema sõjaväelise hariduse taotlemiseks.

4 Eesti vabadusvõitlejate-sõjaveteranide kohuseks on aktiivne osavõtt demokraatlikul alusel organiseeritud rahvuslikust elust ja tegevusest, toetades seejuures E. V. seaduslikke esindajaid või eestlaskonna esindajaid asukohamaades ja rahva poolt valitud Eesti keskorganisatsioone nende tegevuses.

5 Eesti vabadusvõitlejate-sõjaveteranide ülesandeks on informeerida maailma avalikkust meie kodumaal okupatsioonivõimude poolt teostatavast venestamisest, eesti rahva füüsilisest hävitamisest ja inimõiguste rikkumisest; võidelda kommunistliku võimuga suhtlemise vastu, samuti paljastada kommunistliku infiltratsiooni olemust ja hädaohtu ning kaudset õõnestustööd ja propagandat.

Resolutsioonide komisjon koosseisus: K. Tori, Ylo Anson, A. Jurs, R. Nolk, J. Aro, R. Kalamäe.

Torontos, 11. juulil 1984. a.

VALVEARST NÄDALALÕPUL

28. ja 29. juulil
dr. R. Pahapill, tel. 921-7777

4., 5. ja 6. aug.
dr. J. Marley, tel. 921-7777

Odaviske maailmarekord üle 100 m piiri

Potsdamis peetud Ida-Bloki Mängude ajal, mis mõeldud vastukaaluks boikoteeritavale olümpiamängudele, saavutati kaks väga tähelepanuväärset tulemust! Idasakslane Uwe Hohn viskas oda esimese sportlasena üle 100 meetri tulemusega 104.80. Aasta tagasi viskas ameeriklane Tom Petranoff Los Angeleses uueks maailmarekordiks 99.72.

Samal võistlusel bulgaarlanna Liudmilla Andonova hüppas kõrgust 2.07, mis on samuti uueks maailmarekordiks. Marita Koch kordas tema nimel olnud maailmarekordit 200 m jooksus tulemusega 21,71.

Kolmas „Olympic News"

Balti Ameerika Vabadusliidu poolt väljaantav „Olympic News" kolmas number avaldab „Freedom olympiad to be held in Toronto", karikatuuri „Olympic spirit — Soviet style", „Soviet debt to baltic athletes", kus on toodud ära baltlaste osa N. Liidu spordis esimeste 50 hulgas maailmatabelis. Seal on odaviskaja Heino Puuste 3-s, Jüri Tamm 11-s, Jaak Uudmäe 23-s, Tõnu Kaukis 35-s ja Toomas Turb 50-s. Leedulaste osa on isegi suurem. Naiste hulgas pole ühtki eestlast, kuid väga tugevad on leedulannad. Lõpuks avaldab bülletään loo Läti kümnevõistlejast, kellest pole kuuldud pärast 1940. a. juunit — „Only the Soviet know his fate".

Aleksis Rannit aukülalisena Jeruusalemmas

Luuletaja ja kirjandusteadlane Aleksis Rannit viibis hiljuti Iisraelis, kus ta aukülalisena võttis osa Jeruusalemma Heebrea Ülikooli korraldatud konverentsist, mis oli pühendatud Boris Pasternaki loomingule.

A. Rannit esines konverentsil kahel korral: esiteks pidas ta loengu tundmatust Pasternakist ameerika kirjaniku Thomas P. Whitney arhiivis. Teiseks kõneles ta Pasternaki loomingu tõlgendusest ja tõlgetest eesti kirjanduses, peatudes Ants Orase, Ivar Ivaski, Ivar Grünthali ja Aleksis Ranniti kokkupuutumistel Pasternaki luulega.

27. mail korraldas Iisraeli PEN-Klubi esimees Chaim Thoren piduliku vastuvõtu A. Ranniti auks, mille kavas loeti ette tõlkeid Ranniti luulest heebrea keeles ja kõneldi ka tema kriitilisest loomingust ning tööst rahvusvahelises PEN-Klubis.

VES

Isamaalik kõne . . .

(Algus lk 2)

Täna on isamaa-päev: sada aastat on meie lipp vanaks saanud. See on pühitsetud valu ja verega. Selle kõrval tähistame ausamba 25. aasta juubelit. Kauem kui Eesti Vabariigi iseseisvus on see sammas meid manitsenud. See ütleb, et palju on meilt võetud, aga me ei tohi nõrkeda. See tuletab meelde, mis sulle jäi, seda on palju. Sa oled eestlane.

Julged noored poisid ja tüdrukud ütlevad seda kodumaal, et see on meie lipp ja ülikool. Ütle siis selgelt ja kõva häälega, et oled eestlane, ütle vabaduse koidukutsega südames.

Jõekääru Eesti Laste Suvekodus oli avamisel 33 poissi ja tüdrukut väljastpoolt Torontot, Ontario kaugemaist osadest, teistest provintsidest, USA-st ja Rootsist. Kokku oli avamispäeval suvekodus 77 kasvandikku.
Foto: J. Säägi

Meie rahva iluarmastusest

Etnograafiline näitus ESTO-84 ajal Eesti Majas

Kaugelt külalisel ja väikesest eestlaste keskusest tulijal oli üheks eriliseks naudinguks Ülemaailmsetel Eesti Päevadel näituste külastamine. Näituste rohkus ja mitmekesisus oli meeliköitev, aga rahvusliku meelsuse kinnitajana, esivanemate ilumeele esiletoojana ja eesti rahva töökuse esindajana ei olnud Etnograafilisel Näitusel võrdset. See oli nagu sild, mis ühendas meid oma hõimudega kaugest minevikust oma mustrite, kujude ja töövõtetega, kus kõrvuti seisid esemed tehtud 100 aastat tagasi või lõpetatud eelmisel õhtul, mida ainult asjatundja pilk suutis eraldada.

Näitus oli jagatud väga selgelt ja loogiliselt maakondada järgi. Esemete väljapanek oli maitsekas ja korralik. Ainuke, mis soovida jättis oli ruumi nappus. Kaks korda suuremas toas oleksid esemed palju efektsemalt välja paistnud.

Vaatleja, kes sisenedes vasakule pöördus, kohtas esimesena Harjumaa väljapanekut, millele järgnesid teised maakonnad, lisaks Hiiumaa, Muhu ja Kihnu saar. Igas maakonnas oli esitatud üks või rohkem vana vooditekki. Eriliselt jäi silma Harjumaa väljapanekult peen piluköö valmistatud Tallinna Naiskutsekoolis, mis näitusele toodud Elmire Kägi poolt Rootsist. Rõõmustav oli näha, et lõpuks on ka valmistama hakatud vanemaid ülikondi nagu Virumaa Alutaguse pärlitariga ja musta seelikuga ning Väike-Maarja sinise seeliku ja tikandiga ülikond.

Tartumaa osas oli ainulaadne üle 100 aasta vana suurrätik, mille triipude potisinised lõngad värvitud uriiniga vana kombe kohaselt. Sealt võisid kõik vaadata milline tõeline potisinine välja näeb. Haruldus Võrumaa esemete seas oli vana lõõtsmoonik käsitsi valmistatud 19. sajandil meister Teppo poolt. Eriti hea meel oli näha kahte imeilusat Setu naise peakatet, mis senini puudunud paguluses kombineeritud Setu naise rahvariietel. Valgamaalt on säilinud ligi 200 aastat vana põll, mis väga selgelt näitab eestlaste sugulust soome-ugri rahvastega. See põll oli kahtlemata näituse kõige haruldasem ese. Punasega tikitud linane rüü, üle 100 aasta vana, Viljandimaalt, näitas milline oli ja peab olema eesti rahvarõiva särk, mis suvel oli pealisriideks seotud vööga ja talvel aluskuueks villase seeliku all.

Pärnumaalt oli ilus helesinise pilutikandiga linane pluus. Läänemaalaste erilist lilltikandi oskust esindasid kaks suurepäraselt tikitud pulmatekki. Ja kes meist ei tunneks õhkõrnu Haapsalu rätikuid!

Saarlased oma leidlikkusega panid vaatlejate ette pulgapitsiproovi, nii nagu peab olema Mustjala särgi krae ääres. Muidugi nad tahtsid sellega öelda, et me peame kõik oma pitsid ise kuduma. Muhulastel oli välja pandud vanu ülikondi. Tähelepanu väärisid must väga vana kurrutatud seelik ja sukad. Kalavõrku olid leidlikult kasutanud hiidlased, millesse paigutatud hõbedased kalad ja terve Hiiumaa. Uskumatu paistis olevat, et 19. sajandi keskelt on suudetud säilitada puuesemeid nagu silgukarp, või karp, piimapütt, ka kaks margapuud. Esmakordselt nägin Kihnu punaste nööridega kerikingi.

Näitusel oli veel kaks vana eesti vokki, üks Võrumaalt ja teine Saaremaalt, mis Eestist tükkidena välja toodud. Kihnlase Jaan Oadi koduainelisi maale soovisid paljud osta. Otto Rannamäe hästi viimistletud puutööd olid silmarõõmuks kõigile. Suurim puudus oli vast see, et meeste rõivastusest oli esitatud ainult kaks ülikonda.

Omaette osana olid võistlusele saadetud nukud. Nukkude võistlus korraldati ESTO-84 esimehe erilisel soovil. Kahjuks oli aga vähe nukkusid kokku tulnud. Esimese auhinna sai Kadrina-Ilumäe neiu ja Lihula noormehest tantsupaar. Teise auhinna sai Reigi neiu ja kolmanda Põhja-Eesti kanneldaja mees. Kõikide auhinnatud nukkude valmistajaks osutus Vanda Isotamm. Hindajateks olid: Rootsist Etnograafilise Ringi sekretär Erna Klemmer, Ühendriikidest Eesti Pärandi Kogu juhataja T. Ene Moks ja Kanadast Eesti Etnograafilise Ringi juhataja Ene Runge.

Julgen loota, et kõik ESTO-84 külalised, kes käisid Etnograafilisel Näitusel ühinevad minuga tänu ja kiituse avaldamisel selle näituse korraldajatele suure töö ja vaeva eest. ESTO-84 Etnograafilise Näituse korraldajaks oli Ene Runge ja abilisteks maakondi ja saari esindavad daamid: Elna Libe, Helmi Ründva, Ene Runge, Helju Salumets, Salme Vesi, Linda Vaher, Helgi Pedel, Mall Mällo, Leida Marley, Hilda Härm, Helmi Tüll, Linda Järvalt, Aino Raun; kunstiliseks nõuandjaks Ellen Bishop.

Etnograafilisel Näitusel peegeldus mele rahva hing ja iluarmastus.

T. Ene Moks

Nora-Heli Moks esitamas Maakondade Päeva etnograafilise mustriga riietusesemete näitusel oma etnograafilise motiiviga kleiti, mille ta ema Taimi-Ene Moks just lõpetas enne ESTO-84 pidustustele tulekut.
Foto: Vaba Eestlane

RATAS OPTICAL
219 DANFORTH AVENUE
TORONTO, ONTARIO M4K 1N2
465-6251

Täidame täpselt igat liiki prilli-retsepte, näit. „cataract" tüüpi. Suur valik lasteraame, spordi kaitseprille ja parimas kvaliteedis päikeseprille.
Raamid peemiselt Euroopast, alates $12.— kuni $200.—
Hinnaalandus kaasmaalastele 10%
Täidame ka kodumaiseid retsepte ja soovikorral saadame ära.

Läti äri
DOWNTOWN WOOLS ARTS & CRAFTS
Uus aadress: ARCADE BUILDING — Tel. 368-5011
Sissekäik: 74 Victoria St. (1. tän. Yonge'st idapool ja 1 tän. Queen'ist lõunapool) Postiaadress: 137 Yonge St., „Shopping Mall", Toronto M5C 2A5
Rikkalikus valikus imporditud lõngu igaks otstarbeks. Haapsalu rätiku lõng. Linaseid materjale. Kanvaa ja palju muud. SKANDINAAVIAST HUVITAVAID MATERJALE KÄSITÖÖKS MUSTRIGA. Tasuta õpetamine ja nõuanne. Külastage meid. Soodsad hinnad.
Avatud: esmasp.—reedeni 9.30—6, laup. 9.30—4.

OLD MILL TAILORS
7 RIVERVIEW GARDENS, TORONTO
(1 plokk läänepool Jane'i, Bloori lähedal)
TEL. 769-9535
DAAMIDELE ja HÄRRADELE ÕMBLEMINE TELLIMISTE JÄRGI
RUDY SCHNEIDER

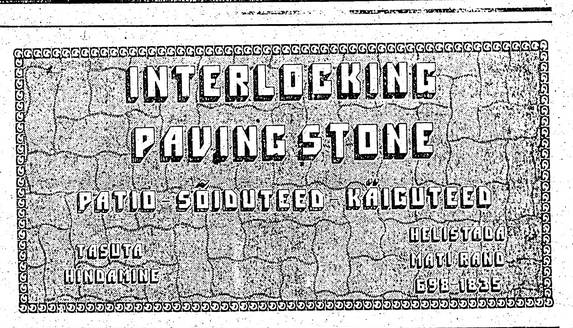

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

	Maksab Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
Aastas	$51.—	$65.—
Poolaastas	$28.—	$35.—
Veerandaastas	$15.—	$18.—

KIRIPOSTIGA + SAATEKULU

	Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
aastas	$56.— + $42.—	$47.—
poolaastas	$30.— + $21.—	$24.—
veerandaastas	$16.— + $10.50	$12.—

VÄLJASPOOL KANADAT ja USA-d:
LENNUPOSTIGA aastas $129.—, poolaastas $67.— ja veerandaastas $35.
Aadressi muudatus 70 centi. Üksiknumbri hind 70 centi
USA aadressidele „ZIP CODE"
Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja
Pangatshekk või rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
1955 Leslie St., Don Mills, Ont. M3B 2M3

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates .... 19..... Tellimise katteks lisan $..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).
Nimi .....
Aadress .....
.....
.....
.....

BON AIR APPLIANCE SERVICE
PARANDAME
külmutuskappe ja pliite — igat liiki
☆ 31 aastat tööpraktikat ☆
Tel. 533-9334

PUHKA RAHUS, KALLIS SÕBER

BERNHARD

Meie südamlik kaastunne Lindale

ASTA ja OSS PIIL
VIIVI ja ARVO VAHTRA

Eesti meremehe surm Pärsia lahes

Pärsia lahe piirkonnas sai laeva lossimistöödel õnnetult surma meremees Endel Ink, 53 aastat vana, elukohaga Stockholmis.

Endel Ink oli sündinud 30. detsembril 1925 ja ta oli Saleni laevafirma teenistuses. Mälestus- ja matuseteenistus toimus Stockholmi Metsakalmistu Uppstandelse kabelis.

Peapiiskop K. Veem (vasakul) ja Ida-Kanada piiskop dr. W. D. Huras.

Eesti peapiiskop ja Ida-Kanada piiskop kohtusid

ESTO-84 raames külastas peapiiskop K. Veem Ida-Kanada luteriusu piiskop dr. W. D. Hurast Kitcheneris. Peapiiskop tutvustas piiskop Hurasele tänapäeva kirikuolusid kodumaal ning EELK tegevust võõrsil. Samuti kaalusid piiskopid uusi koostöö võimalusi mõlema kiriku vahel ning eesti diakonõpetajate juriidilist staatust Kanadas. Mõlemad piiskopid avaldasid oma heameelt, et eesti ja kanada kirikud on juba üle kolmekümne aasta töötanud käsikäes ning et tulevik on samuti paljutõotav.

Külaskäigul saatis peapiiskop Veemi õp. T. Nõmmik.

Mälestame kurbuses ootamatult varalahkunud head perekonnasõpra

Bernhard Ristmägi't

ja avaldame kaastunnet abikaasale ja lastele perekondadega

MANIVALD/MEIUSI perega
REIN ja HEINU MEIUSI

Puhka rahus,
kaugel kodusaarest!

Uinus igavesele unele meie armas sõber ja väga lugupeetud klubi juhatuse liige

GUSTAV KILK

Mälestavad leinates

Hamiltoni Pensionäride Klubi
juhatuse liikmed:

HILDA KLEINER — JUHAN ROOSIMÄGI
THEODOR MARIPUU — ALFRED SOOSALU
ALBERT PARRAS — HELMI VIITRE
VARJU REIO — VALLI VURMA

Mälestame kurbuses kauaaegset head sõpra

Bernhard Ristmägi't

ja avaldame sügavat kaastunnet LINDALE lastega

Ei siit Sinu silmasära
kustu meie meelest ära!
Puhka sõber rahus võõras mullas —
puhka rahulikku und!

ANTON ALANGO abikaasaga

Kaugesõidukapten

KARL VILVAL'it

mälestavad leinas

KARL ja LIDIA KÜLL

Head sõpra

BERNHARD RISTMÄGE

mälestab leinas

perekond LAENDE

Kallist

ALICE RUBERG'i

mälestavad leinas

ERNA VISMAN
HELENE SULTSON perega
FRIDA ja RALF KASPER

Mälestame leinas kauaaegset head sõpra

BERNHARD RISTMÄGI

ja avaldame sügavat kaastunnet lahkunu perekonnale

KARL POLLI abikaasaga

4812 YONGE STREET
(Sheppardi lähedal) 221-1159

R. S. KANE
Funeral Directors

WILLOWDALE ONTARIO

Lugupeetud seltsi liiget

BERNHARD RISTMÄGI't

mälestab kurbuses

TORONTO EESTI SELTS

EESTI LILLEÄRI

AARDVARK

1065 STEELES AVE W
NORTH YORK ONT
M2R 2S9

736-1170
Kodus 223-0201

Omanik LINDA SEPP

AARDVARK FLORIST LTD

Avatud 7 päeva nädalas — Lillede koju viimine.

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsiooniliseks kujunenud

MATUSEMAJA

Matusemaja on üle 115. aasta teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja külluldaselt parkimisruumi.

Väärikas teenimine

ROSAR-MORRISON
FUNERAL HOMES LTD.

T. L. MORRISON — Funeral Director

467 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1K5
Telefon 924-1408

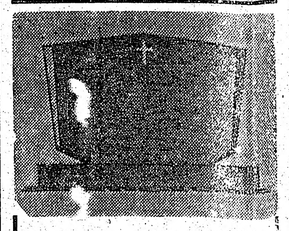

HAUAKIVID
Eesti ettevõte
YONGE MEMORIALS LTD.
2044 Yonge St. Toronto,
Ont. M4S 1Z9
(Davisville & Eglintoni vahel)
Tel. 487-2147

Leinateateid

USA-s Ann Arboris suri 11. märtsil Mari Irene Ülper, neiuna Müür, sündinud 18. novembril 1908 Tartus.

USA-s Rhoode Islandil suri 12. märtsil Marta Sinisov, sündinud 21. veebruaril 1898 Eestis.

New Yorgis suri 15. märtsil Arnold Marvits, sündinud 24. septembril 1904 Tallinnas.

USA-s Floral Park'is suri 9. märtsil Boris Põder, sündinud 25. jaanuaril 1905 Petrogradis.

USA-s Denville'is suri 19. märtsil Olga Helistvee, neiuna Liiv, sündinud 2. augustil 1906 Võrumaal Rõuges.

„Kummipaadi-poisid" Eestist

Eesti noormeeste põgenemislugu äratab huvi Euroopas

Sensatsiooniline uudis nelja eesti nooruki põgenemisest kummipaadis üle Soome lahe, õnneliku päralejõudmisega Rootsi on levinud kiiresti ka mujale Euroopasse. Nii saatis ZDF (Zweites Deutsches Fernsehen) Wiesbadenist Stokholmi oma kauaagese töölise, nõukogude olude eksperdi, Eestis sündinud Bernd Nielslen-Stokkeby kaheks päevaks, et noormehi isiklikult kohata ja neist valmistada 7-minutilist saadet ZDF'i „Magazin'i" jaoks. See on kommentaaridega uudiste programm.

Rootsi raadio TV poolt oli vahendatud Adege Film Production ettevõtte kaameramehe, helitehniku ja assistendiga kohtumine ühe kesklinna hotelli ees. Kahjuks ei saabunud nende ajutisest elupaigast Uppsalast kolmas nooruk Raivo Roosma rongide hilinemise tõttu. Neljas põgenik Aleksander Lepajõe keeldub isiklikel põhjustel avalikkuse ette tulemast. Alul tehti neljaminutiline reportaazh ja siis kolmeminutiline intervjuu Stokholmi Wasa-laeva muuseumi lähedal pargis.

Toimetaja, kes valdab laitmatult eesti keelt, küsib noormeestelt põgenemise põhjust, ettevalmistusest ja olukorrast Eestis. Mõlemad noorukid vastavad järelemõtlikult, aga sujuvalt.

Küsimusele, kas neil kummipaadis ka toidutagavarasid oli, vastavad nad, et neil polnud midagi peale ühe ammuvarutud prantsuse konjaki külmarohuks.

See kulus tõesti ära, kui nad kohe alguses kukkusid jõkke ja said läbimärjaks.

Juhul, kui nõukogude piirivalve need sliski oleks tabanud, kavatsesid nad tüürida kähku ühe väikse saare suunas, kus olid kalameeste võrgud väljas ja teeselda kalapüüki või siis „võrkude näppamist". Põgenikeloo teiseit poolelt on siiski kuuldud kodumaalt, et helikopterid on olnud mere kohal, mis põgenikke otsinud ja millest üks olevat merre kukkunud. Ka parvlaeval teel Rootsi olid soomlased kõnelenud neljast eesti kummipaadi põgenikust.

Suri Rochesteri vanim eestlane Hilda Karklin

26. aprillil suri Rochesteri läheduses Penfieldi puhkekodus Rochesteris elanud vanim eestlane Hilda Karklin 91-aasta vanuses. Matusetalitus toimus Penfieldi matusemajas ja muldasängitamine White Haveni kalmistul suure hulga Rochesteri eestlaste ja Torontos elunevate sugulaste osavõtul. Hilda Karklin oli ameerika koguduse liige ja matusetalituse toimetas selle koguduse õpetaja. Järelhüüde kadunule ütles Rochesteri eestlaste nimel Abel Pintson.

Hilda Karklin, neiuna Udikas, sündis Pärnus märtsis 1893. a. Tema 90-a. sünnipäeval käis suur enamus Rochesteri eestlasi teda tervitamas.

Hilda Karklin oli üks neist väheseist vanemaist elusolevaist eestlasist, kes Pärnus noore gümnaasiumiõpilasena oli pealtkuulajate ridades, kui Pärnu linnapea Hugo Kuusner Eesti Vabariigi väljakuulutamise Manifesti rahvale ette luges. Tema tulevane mees, ltn. Alfred Karklin oli selle roodu komandör, kes Manifesti ettelugemise ajal oli Endla teatri ees ülesrivistatud ja kellega Hilda hiljem abiellus.

Vabadussõjas oli ltn. Alfred Karklin 2. jalaväepolgu ühe roodu komandör, kes langes 12. augustil 1919. a. Marienhauseni lahingus läti kütipolkude vastu võideldes. Ltn. Karklin on posthuumselt vääristatud III järgu Vabadusristiga.

Hilda Karklin kasvatas lesena oma tütart, elas läbi eestlaste kannatustee ja suutis anda oma tütrele hea hariduse. Ta elas Rochesteris oma tütre ja väimehe Ellen ja Eric Lepiksaare perekonnas. Lühemat aega viibis Penfieldis puhkekodus, kust asetati igavesele puhkusele üks palju kannatanud Eesti ema.

Puhka rahus, kallis Hilda Karklin!

Aleksander Kivi

KIRIKUD

EELK TORONTO VANA ANDRESE KOGUDUS

383 Jarvis St., Toronto,
Ont. M5B 2C7

Õpetaja Udo Petersoo

3714 Beechollow Cr.
Mississauga, Ont. L4Y 3T2
Tel. 624-6128 või 625-5930
kirikus 923-5172

Organist pr. Asta Mitt
Koorijuht pr. Asta Ballstadt

Pühapäeval, 29. juulil kell 7 õ. pühapäevane JUMALATEENISTUS.

Pühap., 5. aug. kell 11 homm. VABAÕHU JUMALATEENISTUS Jõekäärul. Kirikus jumalateenistust ei ole.

Pühap., 12. aug. kell 7 õ. pühapäevane JUMALATEENISTUS. Teenib õpetaja Albert Roost.

Õpetaja suvised kõnetunnid neljapäeviti kell 6—8 õ. kiriku kantseleis.

op dr. W. D. Huras.

Samuti kaalusid piis-
stöö võimalusi mõle-
el ning eesti diakon-
lilist staatust Kana-
piiskopid avaldasid
, et eesti ja kanada
ba üle kolmekümne
käsikäes ning et tu-
ti paljutõotav.

saatis peapiskop
Nõmmik.

estist

ögenemisest kummi-
a Rootsi on levinud
(Zweites Deutsches
se töölise, nõukogu-
len-Stokkeby kaheks
almistada 7-minutilist
aaridega uudiste pro-

ks tabanud, kavatse-
a kähku ühe väikse
kus olid kalameeste
ja teeselda kalapüüki
ude näppamist". Põ-
elt poolelt on siiski
maalt, et helikopte-
mere kohal, mis põ-
d ja millest üks ole-
kkunud. Ka parvlae-
si olid soomlased kõ-
st eesti kummipaadi

hesteri vanim
Hilda Karklin

suri Rochesteri Jähe-
di puhkekodus Roc-
d vanim eestlane Hil-
l-aasta vanuses. Ma-
mus Penfieldi matuse-
dasängitamine White
nistul suure hulga
estlaste ja Torontos
ulaste osavõtul. Hil-
i ameerika koguduse
tusetalituse toimetas
e õpetaja. Järelhüü-
itles Rochesteri eest-
bel Pintson.
klin, neiuna Udikas,
märtsis 1893. a. Te-
nnipäeval käis suur
hesteri eestlasi teda

lin oli üks neist vä-
aist elusolevaist eest-
rnus noore gümnaa-
oli pealtkuulajate
Pärnu linnapea Hugo
i Vabariigi väljakuu-
festi rahvale ette lu-
evane mees, ltn. Alf-
l selle roodu koman-
anifesti ettelugemise
teatri ees ülesrivista-
Hilda hiljem abiel-

as oli ltn. Alfred
laväepolgu ühe roo-
, kes langes 12. au-
. Marienhausemi la-
ütipolkude vastu või-
Karklin on posthuum-
ud III järgu Vaba-

klin kasvatas lesena
las läbi eestlaste kan-
utis anda oma tütrele
Ta elas Rochesteris
väimehe Ellen ja Eric
perekonnas. Lühemat
enfieldis puhkekodus,
igavesele puhkusele
nnatanud Eesti ema.
us, kallis Hilda Kark-

Aleksander Kivi

Realistid ja Esto-84

Tallinna Poeglaste Reaalgümnaasiumi vilistlasi koos abikaasadega oli 12. juuli pärastlõunal Tartu College'is rohkearvuliselt koos. Koosviibimise aeg oli õnnelikult valitud, just pärast eestlaste rongkäigu lõppemist. Registreerimislaua juures tekkis lühiajaline ummik, kuna koolivendade, pluss abikaasade „laviin" oli võimas. Südamlik avatervitus oli RKK esimehelt B. Randalovilt.

Eelkõige tehti ametlik grupifoto ja seejärele lubati ka amatööridel oma kaameratega õnne katsuda. See möödas, siirduti jälle hoonesse tagasi; sooja ilma tõttu väsinud kehad ja jalad olid tänulikud jahedatele keldriruumidele. Peoperemeeste (koolivennad Ervin Mägi ja Bernahrd Randalov) poolt külalistele pakutud jahe õlu, vein ja võileivad maitsesid „estolastele" hästi.

Pärast vägevat ühislaulu „Reaali hümn", mida teksti autor Ilmar Mikiver (USA-st) juhatas, veetsid koolivennad endi noorusmälestusi elustades veel mõnusa tunni ning hakkasid siis tasapisi laiali valguma, kuna Toronto linn oli täis kohti, elamusi mida ESTO-84 kõigile kaasmalastele pakkus.

Koosviibimise lõpuks oli registreerituid 70, eesotsas aupeakonsul Ilmar Heinsooga ja USA Realistide Vil! Kogu priimuse Heino Taremäega. Viimatimainitu tõi koosolijaile kaasa väljajagamiseks ringkirja „Realist Ühendriikides" (Realistide Koondis Kanadas erinumber). Tänu Taremäele siinkohal selle eest!

Kokkutulnud koolivendade lõviosa moodustasid muidugi Kanada realistid; neile järgnesid USA mehed — arvuliselt tosina ümber — ning siis tulid Rootsist tulnud mõnemehelises koosseisus, eesotsas nende esindaja Bernhard Ustaviga.

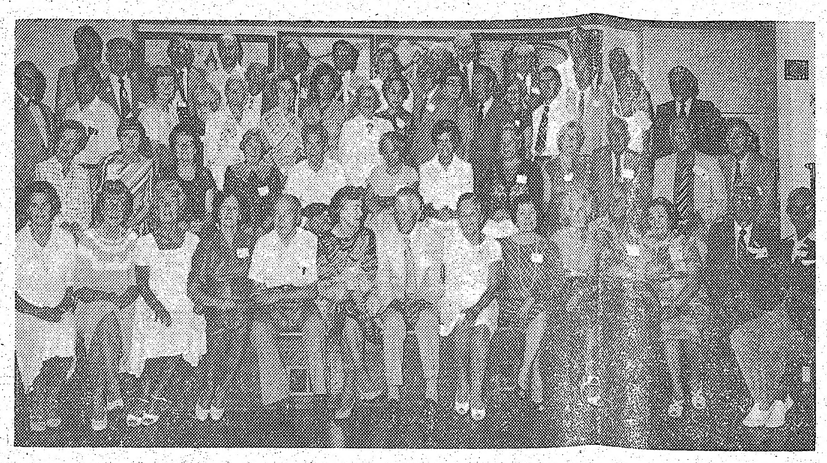

Haapsalu koolide kokkutulekust osavõtjad ESTO-84 ajal. Esireas vasakult A. Kaups (Krabi), L. Mets (Amberman), M. Peterson, H. Viitre (Kask), K. Liivamägi, A. Mägiso (Tõsine), E. Maldur, A. Kriisa (Kumel), M. Usin (Põder), A. Kassfeldt (Mandel), V. Metski, L. Pahk (Lepp), J. Sünd, G. Kelemit; teine rida K. Pimenoff (Jürgenson), S. Ennus (Neider), L. Havi (Rett), S. Keskküla (Kaasik), V. Keskküla, S. Ingerman (Lember), P. Raudsepp (Tõsine), L. Neidre (Kori), M. Ritvai (Reiman), E. Soomet, J. Kokla, E. Lepp; kolmas rida A. Järv, A. Kangur, B. Teng, E. Reeder (Tammeveski), E. Jõe (Ein), H. Lepismaa (Kreeman), A. Neivalt, L. Berggren(Kelemit), A. Lippert (Okapuu), E. Aleve, A. Mihkla (Jürisoo), H. Neidre, H. Tomingas, A. Welin, E. Maripuu (Roolain), H. Jõe; neljas rida H. Sults, P. Kook, O. Poltov, O. Soosalu, L. Saarnok, E. Kumari, E. Tauts (Kalman), K. Belson (Kalju), T. Ööpik, H. Eistrat (Konsa), A. Kahu, E. Maripuu, R. Marley. Sulgudes on märgitud neimpõlvenimed.

Foto: Felix Mets

EKKT teated

Eesti Kunstnike Koondis Torontos erinäitus „Tervitus ESTO-84-le" oli eduks. Metropolitan Toronto Library's toimunud kunstinäitust külastas palju prominentseid kaasmaalasi, Maia Mathiesen, Evi End ja R. Rebas Rootsist ning kunstihuvilisi mitmelt mandrilt; Torontost Stella Kerson, Lia Holmberg, Abel Lee jt.

☆

29. aastanäitus koos Leida Laanepi ja Jaan Miljani mälestusnäitusega toimub 27. ja 28. oktoobril 1984 Toronto Eesti Maja väikses saalis. EKKT palub esinemishuvilistel varakult registreerida aadressil: B. Vomm, 122 Barker Ave., Toronto, Ont., M4C 2N9, tel. 425-7674.

☆

Ants Vommi ESTO-84 puhul korraldatud „kunstiloterii' on pikendatud kuni kõik 500 tööd on leidnud tee uute omanike kodudesse. Peavõit on juba selgunud ja õnnelikuks võitjaks osutus pr. Kurre (pilet 66, võit 1) Torontost. Teine suurem võit (pilet 48, võit 9) skulptuur „Lühike jalg" läks R. Pikatile Chicagost. Kuna ettekuulutatud 1000 töö asemel on käibel 500, siis olenevalt on ka 10-e maali asemel „üllatusmüügil" pooled. Pr. Sonin omandas piletiga nr. 382 võidu nr. 4. Nr. 10—460 visanditest ja pastellidest on enamik alles saadaval, samuti 40-st luuletuskogust „Varjud" on enamik alles.

ESTO aega langenud teosed on väljasaatmisel, kes soovib lisa, paluks helistada: Ants Vomm, 1-416-425-7674.

EKKT juhatus.

Eesti Sihtkapital Kanadas

Annetused, testamendi-pärandused ja mälestusfondid on tulumaksuvabad. Suunake oma annetused noortele ja teistele eesti organisatsioonidele

Eesti Sihtkapital Kanadas

kaudu tulumaksuvaba kviitungi saamiseks. — Eesti Maja, 958 Broadview Ave., Toronto, Ont. M4K 2R6

„VABA EESTLANE"
on valvel eestlaskonna üldhuvide eest!

Toimus VI Eesti Sõjameeste Kongress

Ülemaailmne kogunemine Sheraton Centre'is 126 osavõtjaga

Teisipäeva hommikul (11. juulil) toimus Toronto Sheraton Centre City Hall ruumis kuues Eesti Sõjameeste Kongress. Kongressile oli saabunud sõjaveterane, kes võitlesid ja võitsid Eestile vabaduse 1918—1920. a. lahingutes, rohkem oli aga neid, kes püüdsid tagasi tõrjuda punaseid röövkallaletungijaid Teise maailmasõja lahingutes. Kuid kohal oli ka meie noorema põlve veterane, kes hilisemal ajal võidelnud adopteeritud asukohamaade armeedes, püüdes tagasi tõrjuda kommunistide maailmavallutamise katseid.

Kongressile registreerimine algas tund aega enne piduliku istungi algust. Suurima osavõtjate grupi moodustasid Kanada eesti sõjaveteranid — kokku poolsada meest, kuid peagu sama suur (47) oli ka USA esindus. Järgnesid osavõtjad teistest maadest arvulises järjekorras: Rootsi (9), Inglismaa (6), Austraalia (6), Saksamaa (3), Soome (3), Argentiina (1) ja Lõuna-Aafrika (1). Kõik suuremad USA ja Kanada eesti sõjaveteranide organisatsioonid olid esindatud. Rida osavõtjaid oli Soomepaiste Klubist, samuti kolm esindajat Soome sõjaveteranide organisatsioonist. Kokku registreerus 126 osavõtjat.

Täpselt kell 9 astus kõnetooli UEP-84 sõjameeste ürituste toimkonna esimees Kalju Tori, kes tervitas koosolekust osavõtjaid nii korraldava toimkonna kui ka Kanada Eesti Võitlejate Ühingute Liidu nimel.

Järgnes lippude defilee. Toronto Eesti Võitlejate Ühingu esimees Ülo Tamre juhtimisel ja Georg Iltali muusika saatel toodi kongressi-ruumi 11 lippu, mis jäid sinna pikas rivis kuni kongressi lõpuni.

Kanada ja Eesti riigilippude kõrval ilutsesid osavõtvate ühingute ja klubide lipud.

Päevakohase palvuse pidas õpetaja Oskar Gnadenteich, kes mainis, et eesti sõdur on alati võidelnud oma maa ja rahva eluõiguse eest. Oleme seda teinud sini-must-valge lipu all. . . . Jumal on pannud meie südameisse tunde, et peame olema valmis võitlema Eesti eest, ja kui tarvis, siis ka oma elu ohverdama. Peame võitlema kommunistliku ekspansiooni vastu, ja seda mitte ainult sõnadega, vaid ka tegudega. Meie kohuseks on hoolitseda selle eest, et vaba maailma rahvad ei unustaks Eestit. Edasi luges õpetaja Taaveti 64-nda laulu ja lausus mälestussõnad langenud lahinguvendadele. G. Iltal mängis nende auks: „Puhake paremad pojad".

Järgnes kongressi aupatrooni, Eesti Vabariigi peakonsul (USA-s) Ernst Jaaksoni sõnavõtt, kes tähendas, et võitlus Eesti iseseisvuse eest kestab edasi.

Eesti Vabariigi diplomaatkond on alati moodustanud ühe osa sellest võitlusringist — algul selleks, et meie noorele iseseisvale riigile tunnustust hankida ja nüüd, et kättevõidetud välisriikide tunnustus jätkuvalt püsiks.

Meil oli kord iseseisvus ja meie nõuame, et see saaks tagastatud. Siin Torontos on vabade eestlaste hääl pannud venelased hirmu tundma ja raevutsema. See näitab, et meie võitlus kannab vilja. Aeg tuleb, mil Eesti taas vabaneb Venе okupatsioonist. Jääb vaid loota, et ka meie seda näeme. Säilitagem rahvuslikku meelt ja levitagem seda kus iganes võimalik.

Austraalia esindaja Raivu Kalamäe luges ette Austraalia sõjaveteranide organisatsiooni esimehe Colling Hynes'i tervituse, mille järel asuti kongressi rakendamisele. Kongressi juhatajateks valiti: Edgar Marten (Kanada), Ülo Tamre (Kanada), Edgar Bergmann (Saksamaa), Johannes Äro (Rootsi), Johannes Pedak (USA), Helmut Heinastu (Inglismaa) ja Raivu Kalamäe (Austraalia). Protokollijateks nimetati Endel Lindaja ja Endel Tigane (mõlemad Kanada esindajad).

Ülemaailmse Eesti Võitlejate Keskuse esimees August Jurs andis üksikasjaliku ülevaate keskuse saamisloost ja tegevusest. Keskuse kaudu on peetud tihedat ühendust kõikide eesti võitlejate ühingutega.

Keskus on jaganud välja teenetemärke ja koordineeris väeosade märkide valmistamist ja levitamist.

Ülemaailmselt on väeosade riste välja jagatud üle 700.

Kongressist võttis osa ka kolmeliikmeline Soome sõjaveteranide delegatsioon koosseisus A. Jalonen (kirikuõpetaja), Ü. Tappalainen ja L. Rantala. Tervitussõnavõtus A. Jalonen tähendas, et tal on ülimalt hea meel tervitada eesti sõjaveterane, kellega soomlased on võidelnud ühise vaenlase vastu. Soomlased tunnustasid eestlaste panust kommunismivastases võitluses sellega, et nad andsid viimase (Soome) sõja mälestusmärgid kõikidele võitlejate ühingute esimeestele ja ka Soomepoiste Klubi juhile. KEVÜL esimeest Kalju Tori't aga austasid nad Soome Sõjaveteranide Liidu 20-aasta juubelimedaliga.

Peareferendiks oli Kanada sõjaväes teeniv major Toomas Ruberg, kes kõneles teemal: „Lennuvägi ning varustus". Teatavasti võttis Kanada valitsus 1979. a. vastu otsuse, et vananenud kanada võitluslennukid tuleb asendada ülimoodsa F18 tüüpi lennukiga. Sissejuhatus selle otsuse tegemiseks oli pikk ja kandus ka poliitilise pinnale. Toomas Ruberg, kui metallurgiaala doktor, oli üks neist, kes lennukitüübi valikule kaasa aitas tehnilise eksperdina. Seega oligi huvitav kuulda, mida üks asjaosalistest rääkis selle otsuse kasuks. Referent tähendas muuseas, et otsuse tegemisel tuli arvestada paljusid eri faktoreid.

Valik pidi olema kooskõlas Kanada maa- ja õhuruumi kaitse süsteemiga, samuti NORAD'i vajadustega. Vaatluse all olid ka lennuki kiirus, tegevusraadius, manööverdamisvõime ja relvastus.

Samuti oli tähtis lennuki hind, kuna kulutuseks oli ette nähtud 2.34 miljardit dollarit, mille eest pidi ostetama 120 võitluslennukit. Lõppotsus langetati CF18 lennuki kasuks, mida asus ehitama firma McDonnell Douglas. See lennuk on kahe-mootoriga ja lendab ühe piloodiga. Relvastuseks on rakette ja üks 20-mm kahur. Lennuk on võimeline kandma ligi 14.000-naelalist pommilaadungit ja on varustatud kõige moodsamate elektrooniliste aparaatidega. CF18 on olnud Kanada lennuväe käsutuses juba üle aasta ja katsed on tõestanud, et valik oli parim viie vaatluse all olnud lennukitüübi hulgast. Toomas Ruberg täiendas oma sisukat ettekannet valguspiltidega.

Referaadile järgnenud keskustelus osalesid J. Pedak, E. Lindaja K. Sepper ja Y. Anson. Küsimused olid tehnilist laadi, milledele referent andis selged vastused.

Konverentsi teine ettekanne oli USA kaasvõitlejatelt ja see käsitles koostamisel olevat „Auraamatut". Selle kohta andis ülevaate Oscar Uusimaa, kuna Henno Uus ja Ylo Anson lisasid täiendavaid seletusi.

Raamat on täielik nimekiri eestlastest, kes langenud N. Liidu rünnakute ja küüditamiste tagajärjel.

Mitmetuhande nimega raamat on veel täiendamisel. On kavatsusel trükkida 2000 eksemplari, mis tulevad müügile hinnaga 15.00 dollarit raamat. Raamatu tiitel ei ole lõplik ja võib muutuda.

Ettekanne kutsus esile rea elavaid sõnavõtte, üldiselt projekti pooldavad. Sõnavõtjaks olid: A. Kuklane, E. Ruberg, P. Rohunurm, A. Jurs, R. Tralla, H. Uus, J. Kork, M. Pihlak, V. Säkk, A. Kängsepp, A. Traks, J. Pedak ja H. Heinastu.

Edasi oli ülevaade eesti sõjaveteranide tegevusest eri maades. Austraalia esindaja R. Kalamäe tähendas, et seal puudub üldine sõjaveteranide (võitlejate) liit, kuid tegevus kulgeb isiklike kontaktide kaudu.

J. Äro andis ülevaate tegevusest Rootsis, kus on asutud sõjategevusega ühenduses olevate ajalooliste dokumentide kogumisele.

Ka on tehtud märkimisväärset tööd N. Liidu valepropaganda paljastamiseks ja tõelise olukorra selgitamiseks, mis valitseb okupeeritud Eestis.

Vastavalt H. Heinastu ettekandele, on ka Inglismaal asutud ajalooliste ürikute kogumisele. Kanada esindaja K. Tori mainis, et niikohalik liit kui ka ühingute liikmed on olnud energiliselt tegevuses ESTO-84 sõjameeste ürituste organiseerimisega. Ta tervitas kohalolevaid endisi Kanada Eesti Võitlejate Ühingute Liidu esimehi — H. Puupilli, H. Koret ja A. Nõmmikut ning tutvustas liidu juhatuse liikmeid. Argentiina eesti võitlejate nimel kõneles E. Oraste. Y. Anson (USA) informeeris kuulajaid, et Ameerikas on loomisel organisatsioon isikute kaitseks, keda põhjendamatult on süüdistatud sõjakurjategijatena. Eriline aktsioon on käimas selleks, et ümber lükata süüdistusi, mis põhjenevad N. Liidust hangitud süüdistusmaterjalidele. See liikumine on andnud mõningaid häid tulemusi, kusjuures kohtunike silmis hakkab tõeline olukord selguma. Kõneles ka Soomepoiste Klubi Torontos esimees E. Marten, kes muu tegevuse kõrval näitas tulemuste poolel „Põhjala Tähistel" väljaandmist ja Soomepoiste ajalooraamatu levitamist.

Austraalia eesti võitlejate algatusel esitati resolutsioon,

et 10. august saaks kuulutatud EESTI RAHVA VÕITLUSE PÄEVAKS. Päeva mõte oleks austusavaldus kaasvõitlejaile, kes langesid Teise maailmasõja keerises.

Peale mõningaid täiendusi võeti resolutsioon vastu ühel häälel.

VI Eesti Sõjameeste Kangressi lõppsõna ütles ksv. Ylo Anson. Järgnes Eesti hümn ning lippude väljaviimine. Kongress lõppes keskpäeval ühise kohvi ja kerge einega. Ka toimus kongressist osavõtjate pildistamine.

Senise tegevuse kinnitamiseks ja edaspidiste aktsioonide juhendina võttis kongress vastu resolutsiooni.

V. Lillakas

Haapsalu koolide lõpetajad kohtusid

Gümnaasium, õpetajate seminar ja tööstuskool

Reede hommikul toimus ESTO raames Sherbourne kiriku seltskondlikes ruumes Haapsalu koolide lõpetajate kokkutulek. Algupäraselt oli neid kolm — Läänemaa Ühisgümnaasium, Läänemaa Õpetajate Seminar ja Haapsalu Tööstuskool. Koolireformidega muutus gümnaasium mitmeks koolis, õpetajate seminar suleti ja tööstuskool muudeti 4-aastaseks. Nii olid 60 koolide lõpetajat (koos abikaasadega 82) käinud mitmesuguste nimedega õppeasutustes. Kõik olid seda aga teinud väikeses 4000-elanikuga Haapsalus, kus igaüks tundis teist kooli nimele vaatamata. See sõbravaim ja jällenägemisrõõm vajutas sündmusele oma pitseri.

Kokkutuleku organiseerijaks oli Roman Marley ja ladusaks teadustajaks Ervin Aleve. Tööstuskooli poolt võttis sõna Henry Tomingas. Korraldajad olid organiseerinud ka ettekandeid. Solistina esines Asta Kaups-Krabi kahe lauluga oma abikaasa klaverisaatel. Hella Leivat — Kääramees luges ette oma luuletuse, mille ta oli kirjutanud gümnaasiumi 65. aastapäevaks. Ermi Soomet luges ette Heino Jõe veste „Valge daam". Erika Reeder-Tammeveski luges ette kodumaalt saabunud kooliõdede tervituse.

Kaks koolide lõpetajat olid kohale kutsutud aukülalistena ja neid tervitati aplausiga.

Genadi Kelemit oli hiljem õpetaja nii gümnaasiumis kui ka tööstuskoolis, tööstuskooli lõpetaja Johan Sünd töötas hiljem oma koolis õpetajana.

Toimus kokkutulekust osavõtjate pildistamine ja pärast Arnold Kahu poolt loetud söögipalvet nautisid kooliõed ja -vennad serveeritud maitsvat lõunasööki.

Uus omanik — eestlane
MAISON SUISSE RESTAURANT & DINING ROOM
Alkohol
513 Bloor St. W. — Tel. 532-3664
„FONDUE" ja EUROOPA TOITUDE SPETSIALIST
Avatud 7 päeva nädalas kella 5 p.l.—1 öösel
Omanik H. NURMEOTS

GARDENIA
FLOWERS & GIFTS
362 Danforth Ave.
Toronto, Ont.
M4K 1N8
Tel. 466-1951 või 466-1502
Värsked ja esmaklassilised lilled igaks sündmuseks.
Kunstkäsitöid kinkideks: ehted, merevaik, nahatööd, puunikerdused, keraamika.
Räägitakse eesti, läti ja inglise keelt.
Ari avatud juunis, juulis, augustis:
esmap.-reedeni 8.30-5, laup. 8.30-3

S. Hoppe Cleaning & Building Care Ltd.
Puhastan keemiliselt vaipu, mööblit ja akende pesemine.
Söögituba, elutuba ja koridor $59.95
SAMUEL HOPPE
Äris: tel. 686-4030 Kodus: tel. 686-4395

HEATING, AIR CONDITIONING & HEAT PUMP
☆ Uued ja parandamine ★ ÕLI ja GAASIAHJUDE vahetamine ★ Korstnate voodrid (chimney lining) ★ Veetorude parandamine. ★ Ahjude puhastamine.
ROLAND KULLIK — Tel. (416) 275-1280

SPORT

4 Kanada, 39 Välis-Eesti rekordit

Masterite kergejõustiku karikas jäi Kanadasse — Esto-kanadalased saavutasid 224 punkti esto-ameeriklaste 128 punkti vastu

Esimesel maadevahelisel masterite kergejõustikuvõistlusel, mis peeti teisipäeval, 10. juulil Torontos, East York Collegiate staadionil ESTO-84 pidustuste raames. Eesti Panga poolt annetatud auhinnakarikas jäi Kanadasse, kuna esto-kanadalased saavutasid 224 punkti esto-ameeriklaste 128 punkti vastu. Ilm oli võistluseks miskevõitu kuid tuuleta.

Ettenähtud 100 m jooksu stardiaeg venis ligi pool tundi kuna kanadalasest peakohtunik Dave Welsh hilines, kelle käes olid võistlusprotokollid ja numbrid osavõtjaile. Hilines ka kettaheite kohtuniku kohale saabumine, millist ooteaega kasutati tutvuste loomiseks ja viimaseks treeninguks.

Ülejäänud alade korraldus kanadalasist kohtunikega kulges sujuvalt.

Seoses suure arvu osalejatega, kettaheites 22 ja kuulitõukes 26, pidid võistlejad paratamatult leppima nelja heite-tõukega tavalise kuue asemel,

et võimaldada võistluse läbiviimist ettenähtud nelja tunniga.

Tunnustusväärse töö tegi masterite võistluse korraldaja Arvi Raudoja, kes koos oma abikaasaga tabuleerisid tulemusi (109) seades neid paremusjärjekorda ja arvestasid maadevahelisi punkte. Arvi jooksis ka 1500 m, et lisada 5 punkti esto-kanadalaste kontosse.

USA-st oli kohal 24 ja Kanadast 22 masterit, milline arv oli üle ootuste suur ning aitas kaasa esto-kanadalaste edule. Abijõudu oli tulnud Sudburyst, Cornwallist, Orilliast ja isegi läänekaldalt. Aitas ka see, et võisteldi vaatamata jalgade häiretele, ületati entusiastlikult isiklikke rekordeid ja tehti kaasa nö. „võõrastel aladel".

Ergas Leps, endine Kanada olümpiameeskonna liige ja Jaan Roos, kiirkõnni maailmameister, jooksid 5000 m, et tuua punkte. Võistlusel tehti 28 Välis-Eesti rekordit esto-kanadalaste ja 11 esto-ameeriklaste poolt. Punkte arvestati: I koht — 5, II — 3 ja III — 1 punkt. Maksimaalselt oli võimalik saada 20 punkti võistleja kohta. Suuremad punktikütid olid USA-st — Maasik 15, Saarmann 13, L. Tanimäe 10, Milles 10, Skonberg 10 ja A. Roos 9 punkti Kanadast — Lents 20, Sadul 20, Trei 20, E. Kulmar 16, S. Kulmar-Pineda 15, T. Leps 15, Pehtla 15 ja J. Roos 15 punkti.

Perekondlike punktide toojaiks osutusid

E. Kulmar ja S. Kulmar-Pineda (isa ja tütar) 31 p., T. ja E. Leps (vennad) 25,

J. ja R. Roos (abielupaar) 20, E. ja L. Tanimäe (abielupaar) 16. M ja A. Engel (abielupaar) 10 ja T. ja P. Vassilijev (abielupaar) 6 p.

Võistlusele järgnes kohe medalite üleandmine ESTO-84 sporditoimkonna esinaise Vivian Mägi poolt. Iga võistleja sai riidest 8 sm läbimõõduga osavõtuembleemi — ESTO-84 SPORT, treeningdressil või jakil kandmiseks.

T. Eesti Ühispanga auhinnakarika andis A. Raudoja üle

Kanada võistkonna esindajale Karl Treile, kes ületas kolm Kanada rekordit (100 m, kaugushüpe ja kettaheide),

Valden Sadula 400 m jooks oli samuti rekordiline ja Tiiu Rooduse kuulitõuge üsna lähedane.

Kavatsusel on karikas, millele graveeritakse Kanada võistkonna

RISTSÕNA NR. 1205

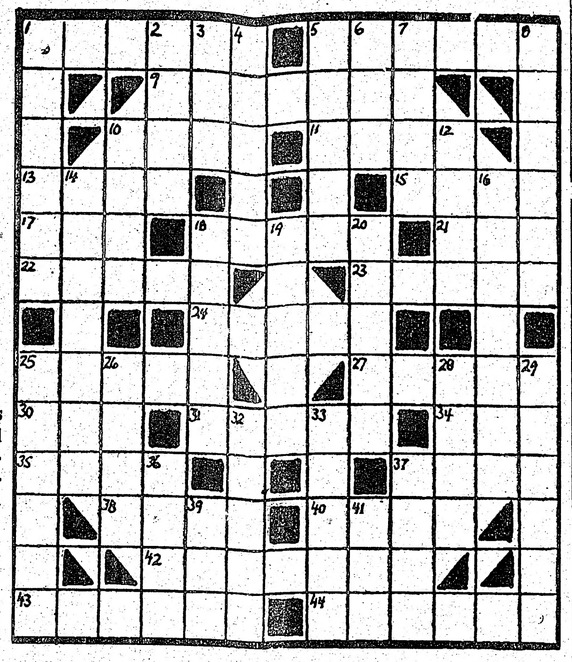

Põikread: 1. Hallikaspruun hobune, 5. Eesti luuletaja paguluses, kes on loonud värsse hiiu murdes, 9. Koht, kus ollakse, 10. Teravili, 11. Saareriik, 13. Karp, 15. Põllutööriist, 17. Mehenimi, 18. Hoiab laeva paigal, 21. Spetsiaal, 22. Keskpäevane eine, võõrkeeles, 23. Kohtuminister Eesti vabariigi alguses, 24. Silma vikerkest, 25. Kuivatatud viinamari, 27. Suur nimi eesti kunstiajaloos, 30. Kolm ühesugust vokaali, 31. Riik Aafrikas, 34. Tänav — prantsuse keeles, 35. Mehenimi, 37. Ema, 38. Madal meeshääl, 40. Populaarne saksa filmidiiva 1930-ndates aastates, 42. Koht, kust saadakse teatud ehitusmaterjali, 43. Tööriist, 44. Vana idamaine kaaluühik ja münt.

Püstread: 1. Endiseaegne vedelikumõõt (veerand toopi), 2. Jõgi Lääne-Euroopas, 3. Asi, 4. Ebameeldiv heli, 5. . . . lilled — L. Koidula luuletuskogu, 6. . . . palu — tuntud eesti sõjamees II maailmasõjas, 7. Nr. 31 põikridades toodud riigi pealinn, 8. Skandinaavia viiking 9. sajandil, üks Vene riigi asutajatest, 10. Kahepaikne loom, 12. Mõte, 14. Sugulane, 16. Linn Türgis, 18. Kalapüügiriist, 19. Hüppa, 20. Eesti Kaitseliidu ülema Orasmaa endine nimi, 25. Laevaomanik, 26. Ühendab, 28. Muusikariist, 29. Pühakoda, 32. Mehenimi, 33. Ilus, meeldiv, 36. Vähene, 37. Ingliskeelne sõna kaubapakendil, 39. Vorm sõnast saagima, 41. Endine vald Pärnumaal.

Värskemad uudised loete „VABA EESTLASEST"

liikmete nimed, anda Eesti Panka alaliseks väljapanekuks.

Esto-ameeriklaste organiseerija Alfred Skonberg New Yorgist tänas korraldajaid ja idee algatajat Elmo Kulmarit, avaldades ühtlasi arvamust, et sellist võistlusüritust võiks korraldada igal aastal, millisele soovile reageeriti aplausiga.

Üksikasjalikud võistluse tulemused avaldame meie ajalehe lähemas numbris.

E.K.

RISTSÕNA NR. 1204 LAHENDUS

Põikread: 1. Seedrioru, 7. Jim, 9. Aidake, 10. Leeb, 11. Ramm, 12. Pastel, 13. Sepila, 15. Eden, 16. Sulemees, 19. Varandus, 21. Erie, 23. Tirana, 24. Edison, 27. Reha, 28. Koit, 30. Igitur, 31. Don, 32. Kondine.

Püstread: 1. Sel, 2. Esemed, 3. Dublin, 4. Iirlased, 5. Ramp, 6. Uimane, 7. Jant, 8. Meelespea, 13. Servietid, 14. Peer, 17. Lasteaed, 18. Esra, 20. Nooruk, 21. Erakul, 22. Indian, 25. Inin, 26. Nero, 29. Tee.

Robert Kreem

Mälestusi ● Tähelepanekuid ● Otsinguid noorusaastaist

„VANDEGA SEOTUD"

237 lk. $15.—

Müügil „VABA EESTLASE" talituses

ILMUS:

S. EKBAUMI LUULETUSKOGU

ÕHUMÄRGI ALL

Hind $10.– pluss saatekulu $1.75

Saadaval Vaba Eestlase talituses

MAARJAMAA kirjastusel ilmunud raamatud müügil Vaba Eestlase talituses

Jüri Uluotsa „Eestlaste lepingud võõrastega XII sajandil"	$4.—
Uku Maasing „Udu Toonela jõelt"	8.—
Uku Maasing „Pihridele Pyydes"	6.—
„poety estoni" — eesti luule antoloogia itaalia keeles	6.—
Kalju Lepik — Death has a Child's Eyes	6.—
Salasoo ja Salo — Välis-Eesti perioodika	6.—
V. Salo — Riik ja kirikud	4.—
Anführung zu der Etnischen Sprach (Esimene katse eesti keele grammatika ja sõnaraamatu koostamiseks	
H. Stahli sulest aastal 1637)	6.—
Reedik Willem Wilmanni „Valmid"	6.—
Blaise Pascal — Mõtted	4.—
Antonio Possevino — Kiri Mantova hertsoginnale	6.—
Arno Vihalemm — Kunstnik eesti kirjanduses	4.—
Aarand Roos — Juutide kuningas Tallinnas	6.—
Ilona Laaman — Üks üsna kerge haigus (luuletused)	6.—
Kaugver — 40 küünalt	6.—
R. Tagore — Puuviljapõim	6.—
A. Roos — Jumalaga, Kars ja Erzurum	6.—

PLUSS SAATEKULU 50 c IGALT RAAMATULT

ANDRES KÜNG

MIS TOIMUB SOOMES

Kirjastus Välis-Eesti & EMP

311 lk. Hind $14.00 br. + saatekulu 50c

Eesti ajakirjaniku teos põhineb lainaldasele allikmaterjalile. Ta analüüsib Soome sise- ja välispoliitikat, riigi tänapäevast olukorda ja suunda, Nõukogude Liidu Soome-politikat, Soome valitsust presidendist parteieluni ja palju muud, tuues Soome saatusest huvitatud lugejaile palju uusi andmeid.

Müügil Vaba Eestlase talituses

WALL STREET JA BOLSHEVIKE REVOLUTSIOON

8.

Punased aga kavatsevat New Yorki nälja sunnil nelja päeva sees alistumisele sundida. Peale selle, punased pidavat arvestama finantsilist paanikat lähemate nädalate sees, mis asetaks tööliskonna hädaolukorda ja teeks ta vasturõõtlikuks revolutsioonilistele doktriinidele. Loo lõpul hirmutati veelkordselt võimaliku verevalamisega ja kommunistliku partei ähvardusega, et aeg on kätte jõudmas, kus nemad hävitavad kogu olemasoleva ühiskonnavormi.

Eelnenut kommenteerides arvab autor, et „United Americans" oli ainult üks alatu trikk, mõeldud rahva ja ametimeeste kollitamiseks ja seega nende tähelepanu endale tõmbamiseks, et asjaosalised ise võiksid seda vabamalt ajada oma ärilisi mahhinatsioone bolshevikega.

☆

Aga autor vaatleb ka üht teist võimalust ja esitab lugejale küsimuse, kas siin võiks olla tegemist Hegeli filosoofiale põhineva marksistliku aksioomi rakendamisega, mille järgi käies oma kontrolli alla haaratud kahe vastupidise poliitilise süsteemiga manööverdades (kapitalism kui „tees" ja kommunism kui „antitees") ja neid üksteise vastu välja mängides, et kas nende mõlema süsteemi kontrollijate eesmärgiks ei võiks olla meile nende oma tahtmise järgi plaanitsetud lõpptulemuse („sünteesi") vägivaldselt pealesurumine?

Pilk maakaardile ja Venemaale kuulunud tohutute maamasside ulatusele on juba ammust ajast viinud Lääne suurkapitaliste ärevusse, mõteldes sealseile potentsiaalseile turgudele ja ärakasutamist ootavaile loodusvaradele. Samal ajal võinuks neil olla külmavärinad ihul: nimelt, nähes vaimusilmas seda hiiglaslikku massi moodsa, tehniliselt väljaarendatud ja industrialiseeritud niiütelda „teise Ameerikana" . . . Aga kellele oleks niisugust konkurentsi vaja?

Näib, et selle ja taoliste probleemide vältimiseks loodigi Wall Street'i finantseerijaist koosnenud sündikaat, kes siitpeale laiendas oma monopolistlikke ambitsioone kogu maakera ulatuses. Tsaariaegsest Vene vabaturust pidi kommunistliku korra all saama „vangiraudades turg" ja tehniline koloonia, mida siis ekspluateeriksid ainuüksi teatud Ameerika mõjuvõimsad finantseerijad ja nende kontrollile alluvad korporatsioonid. Sellele eesmärgile jõudmiseks ja samal positsioonil püsimiseks oligi vajalik organiseerida „plaanimajandusele" baseeruv sotsialistlik süsteem Venemaal . . . ja pidada see pidevalt käigus ajakohastele vajadustele vastava toetuse või ka stimulatsiooni andmisega Wall Street'ilt või Washingtonist.

Selle seletusega peaks juba olemagi vastatud ka küsimus, kas olid revolutsiooni toetanud pankurid ise tollal salajased bolshevikud? Vastuseks on muidugi kindlakujuline ei! Finantseerijail puudus (ja puudub!) ideoloogia.

See oleks tollaste asjaolude suures ulatuses valesti tõlgendamine, kui oletataks, et bolshevikele antud toetus oli annetatud neile mingeil ideoloogilistel motiividel kitsamas mõttes. Finantseerijate ainsaks motiiviks oli võimu omandamine ja selle saavutamiseks nad olid valmis toetama igaüht, kellelt võis eeldada neile uutele võimukeskustele juurdepääsu võimaldamist — välja arvatud muidugi nood üksikud, kes soovisid näha tõeliselt vaba ja individualismile põhinevat ühiskondlikku korda omal maal.

Ainult üheks näiteks, Morgani pankadevõrgu peamees Thomas W. Lamont oli omal ajal tuntuimaks Itaalia fashistliku liikumise pooldajaks Ameerikas. Aastal 1926 ta kindlustas Mussolinile 100 miljoni dollarilise laenu, mida too oma partei ülesehitamiseks hädasti vajas. Ja temast saigi midagi majandusküsimustes nõuandja taolist Mussolini valitsusele.

Rockefelleri propagandist Ivy Lee oli hästi tuntud oma fashistlike sümpaatiate poolest, aga temale kuulub suures ulatuses ka vastutus N. Liidu „müümise" eest kergeusklikele ameeriklastele 1920-ndate aastate lõpupoolel. Riigiministeeriumi „Vene laua" direktor Basil Miles (William Sands'i kambamees) oli tõhusaks abiks bolshevikega äritsejaile, aga 1923. a. paiku ta ülistas avalikult Mussolini fashistlikku liikumist.

* * *

Juba käesoleva sajandi alul loodi n.n. „Marburgi Plaan", mida finantseeriti põhjatult rikka Andrew Carnegie pärandisummadest. Plaan nägi ette kõigi maailma valitsuste sotsialiseerimist, kuna aga ülim ja tegelik võim nende kõigi üle jääks rahvusvaheliste finantseerijate kätesse, mis võimaldaks neil „kontrollida nende nõukogude üle ja sundida neid rahu pidama; ja nõnda ravida välja kõik inimkonna poliitilised haigused . . ."

Aastal 1903 asutati New Yorgis sotsialistlik "X"-Klubi, mille liikmeiks olid peale kommunist Steffens'i ja sotsialist Walling'u ka John Dewey, kommunistlik pankur Morris Hillquitt ja rida miljonäre. Sääraseist erinevaist seemneist kasvas üles moodne internatsionaalne liikumine, kuhu selle algatajaina kuulusid suur-finantseerijad Carnegie, Paul Warburg, Otto Kahn, Bernard Baruch ja Herbert Hoover. Selle grupi mõju all — ja tegelikult neile võlglane — oli ka president Wilson. Viimane jälle oli see, kes võimaldas Trotskile Venemaale minekuks kasutada Ameerika välispassi.

Autor ütleb, et ta ei ole suutnud avastada dokumentaalset tõendmaterjali Trotski finantseerijate kohta ja oletab, et seda võisid teha sakslased. Teiste teadaolevate allikate järele olid Trotski finantseerijaiks, esiteks: Jacob Schiff, Kuhn, Loeb & Co. New Yorgis, kes annud Trotskile ja ta jõugule kaasa nende väljasõidul üks miljon dollarit kullas; ja teiseks: et rahvusvaheliste pankurite koosolekul Stokholmis 1917. a. suvel, esindades Briti, Saksa, Prantsuse, Vene ja USA suurpankureid, otsustati deponeerida Kuhn, Loeb & Co. kaudu 50 miljonit dollarit Stokholmi panka, Lenini ja Trotski käsutusse.

Autor rõhutab mõnel korral, et ta oma töödes on kirjutanud ainult seda, mida ta isiklikult ja väljaspool igat kahtlust dokumenteerida on võinud. Igal juhul, Trotski deklareeris end internatsionalistiks — ja ta ei olnud mitte pro-Vene, pro-Lääne, või pro-Saksa, nagu mõned on püüdnud väita. Trotski salgamatuks eesmärgiks olid maailmarevolutsioon ja maailmadiktatuur. Bolshevikel ja pankureil oli nõnda see tähendusrikas ühine suund, et mõlemad olid internatsionalistid. Revolutsioon ja internatsionaalne finants ei ole sugugi kokkusobimatud, kui revolutsiooni lõpptulemuseks on tsentraliseeritud autoriteet. Internatsionaalne finants eelistab teha tehinguid tsentraliseeritud valitsustega. Kõige viimane asi, mida pankurid näha sooviks, on absoluutselt vaba ja kontrollimatu tööstus ja kaubandus, s.o. vaba võistlus, ning detsentraliseeritud riigivõim.

Vastavalt sellele too käputäis pankureid ja edutajaid ei olnud ise bolshevikud, kommunistid, sotsialistid ega demokraadid, isegi mitte ameeriklased. Üle kõige, nad tahtsid saada oma valdusesse turgusid — eelistades „kaptiveeritud" või „vangistatud" internatsionaalset turgu. Nende ülimaks eesmärgiks on veelgi täielik kontroll maailmaturu üle, kus poleks enam karta konkurentsi sakslastelt, venelastelt ega eikelleltki muult — kaasa arvatud konkurents neilt Ameerika ärimeestelt, kes ei kuulu nende omaette suletud ringi.

(Järgneb)

ADVOKAADID

ADO PARK, Q.C.
HETHERINGTON, FALLIS & PARK
Advokaadid-notarid
365 Bay St., Suite 401. 363-4451
Õhtuti 447-2017 või 929-3425

ENN ALLAN KUUSKNE
B.M.LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
1 First Canadian Place, Ste. 3450
Tel. kontoris 363-0073
kodus 360-8776
IGAL ALAL

TÕNU TOOME
B.A.Sc., LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
Yorkdale Place, 1 Yorkdale Road,
Suite 207
Toronto, Ont. M6A 3A1
Telefon 789-7579
kodus 762-2367

HARRY LANDRA, Q.C.
VANDE-ADVOKAAT & NOTAR
Võtan ikka vastu oma eesti kliente.
Palun helistada
(519) 794-3096

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS
H. LATER & CO. Ltd.
INSURANCE BROKERS
1482 Bathurst St., 4 kord
(Bathurst—St. Clair)
Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

OPTICAL STUDIO Ltd.
R. SCHMID, saksa optik
Suur valik euroopa prilliraame: Zeiss, Rodenstock, Metzler.
Spetsialiseerunud contact lenside alal.
1586 BLOOR ST. W. 1 tänav lääne pool Dundas'e subway'd
Tel. 535-6252

ELEKTRIK
Sisseseaded, uuendused ja parandused elumajades või ettevõtetes.
Halling 762-9190
Litsents nr. E 1044

VAIPADE & MÖÖBLI PUHASTUS
SEINAST-SEINA JA LAHTISED
ERIK LOKBIK — 447-9834

Värskemad uudised loete „VABA EESTLASEST"

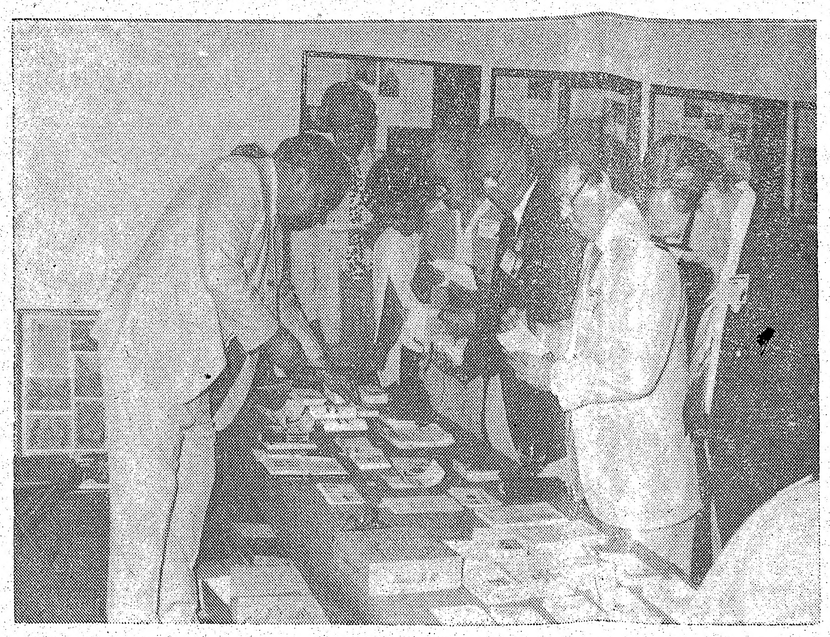

Globaalse näituse ruumis leidus ka koht filateelia näitusele ja filatelistlike materjalide müügilauale. Pildil Henn Mäeste ostjaskonda teenimas. Foto: Tommy Tomson

Filateelia, numismaatika, kartograafia

Haruldusi ESTO-84 filateelia ja kartograafia näitusel

See filateeliahuviline, kes tahtis nautides põhjalikult tutvuda ESTO-84 raamides 9.—14. juulini toimunud, Toronto Eesti Filatelistide Seltsi korraldatud Eesti filateelia näitusega, pidi omama kindlat iseloomu ja tahtejõudu. Seda selleks, et „College Park'i" suures näituste saali tagumises osas asuvale marginäitusele mitte jõuda väsinud silmade ja vastuvõtuvõimega. Sest teel sinna võis kauemaks peatuma jäädа ruumi eespoolses osas koha leidnud mitmesuguste teiste näituste väljapanekute juures.

Filateelianäitus ületas ulatuselt ja kvaliteedilt kõik selle, mida Toronto Eesti Filatelistide Selts sel alal senini on suutnud pakkuda. Korraldav komitee eesotsas seltsi esimehe Henn Mäestega, kes oli „tules" kõik näitusepäevad hommikust õhtuni, väärib suurt tänu ja täit tunnustust. Näituse 100 raami 600 lehega moodustasid 19 eritiitliga eksponaati, mis tutvustasid vaatajale Eesti margiasjandust ja postiajalugu peaaegu sajaprotsendiliselt. Väljapanekute hulgas tõmbas endale tähelepanu rida haruldusi, mida pole siin enne nähtud ja vaevalt teist korda enam näha saab. Neid leidus eeskätt V. Kitti kahes eksponaadis Inglismaalt (Eesti eelfilatelistlik periood ja Kuressaare postiajalugu). Seal võis näha Eestis liikunud kirju 18. sajandist ja varajasi 19. sajandi postitempleid mitmesugustest väikestest kohtadest nagu Sõtküla, Jädivere, Pikaristi jt. Kõige vanema objektina hiilgas newyorklase R. Hämara Tartu postiajalugu hõlmavas kogus 1641. aastal Tartust Narva saadetud kiri. Esmakordselt olid esitatud Eesti tempelmargid, mis kuuluvad pastor P. Tammarule USA's.

FILATEELIA VÄLJAPANEKUD

Näitusel esines oma kogudega üksteist filatelisti kolmelt maalt — seitse Torontost, kolm USA'st ja üks Inglismaalt. Läheks pikale kirjeldada neid detailselt, piirdugem siis ainult esinejate nimedega ja nende eksponaatidega. Sulgudes on toodud näitusezhürii poolt antud auhinnad:

Inglismaalt — V. Kitt — Eesti eelfilatelistlik periood kuni 1858. aastani (kuld pluss) ja Kuressaare postiajalugu (kuld). Nende kahe kogu eest sai V. Kitt veel näituse eriauhinna (Grand award) kui parimad eksponaadid.

USA'st: A. Lell — Välipost Eesti Vabadussõjas 1918—20 (hõbe); R. Hämar — Tartu postiajalugu ja Eesti markide lõigatud proovitrükid (vermeil mõlema eest/vermeil on kullatud hõbe); P. Tammaru — Eesti tempelmargid (pronks).

Kanadast: H. Mäeste — Eesti esimeste margiväljaannete spetsiaalkogu (hõbe), spetsialiseeritud Saksa okupatsiooniaegsed Otepää ja Pärnu väljaanded (hõbe), Eesti postidokumendid (vermeil) ja Eestis liikunud ametikirjad. Leida Avandi — Eesti margiväljaanded neliplokkides (hõbe) ja pagulasfilateelia Torontos (pronks). V. Mändvere — Eesti õhupost ja valimik 1920—1941 aastail Eestis liikunud kirju (mitmed väga haruldase frankeerimisega, kuld). H. Blum — tsaariaegne eesti post kirjadel kuni 1918. aastani (vermeil pluss). N. Virro — Eesti vabariigi algaastate provisoorsed postitemplid (hõbe) ja Eesti ajutiste postiasutuste templid (pronks). E. Raid — Eesti tervikasjad, esmakordselt esitatud (pronks). K. Laas ja E. Raid — valimik eesti piltpostkaarte aastaist 1900—1940. Näid jälgis huviga margiasjandusest vähem teadmisi omav osa vaatajaskonnast. Näituse auhinnazhüriisse kuulus kaks kanada tuntumat filatelist-spetsi, rahvusvaheliste kohtunikuõigustega A. Cronin ja M. Kamienski.

NUMISMAATIKA

Eesti rahasid demonstreeris oma laual Koit Vanema Vancouverist. Meie metallrahad olid esitatud täielikult, kuid paberrahad ainult osaliselt. Oleks meelsasti tahtnud näha selle huvitavamat osa — pangatähti Eesti vabariigi algaastaist, markade ja pennide ajastust. Haruldustena sai aga näha II Saksa okupatsiooniaegseid mitmesuguste väärtustega ja raha välimusega põllusaaduste kuponge, mis on otsitud kogumisobjektideks praegu Saksamaal.

Paralleelselt näitusega tegutses müügilaud ja postkontor. Näituse jaoks oli rakenduskunstnik Vello Hubel kujundanud meeldiva välimusega kolmevärvitrükis mälestusümbriku (pildiks Toronto siluett purjejahtidega esiplaanil) ja eestimustrilise ametliku postitempli, mis oli kasutusel Kanada postivalitsuse eriloaga. Kõik näituselt saadetud kirjad ja kaardid said selle nägusa mälestustempli, mille vastu külastajad osutasid suurt huvi.

KARTOGRAAFIA

Need, kel oli soov näha veelgi suuremaid ja vanemaid haruldusi, leidsid selle soovi rahuldamist näitusesaali esimeses otsas, kus üht seina täitis pikk rida Baltimaade vanu maakaarte 16.—19. sajandist. Rida algas väikese puulõike tehnikas tehtud lehega, pärit 16. sajandi keskel ilmunud Münsteri „Kosmograafiast". Annab tükk aega otsida, enne kui sel algelisel ja väga segasel kaardil avastab tükikese Eestimaad. Ning rida lõppes teraselõikes kaardiga 19. sajandi keskelt, kus peale topograafilise täpsuse on antud mitmesuguseid andmeid meie maa ja rahva kohta.

Kolm sajandit nende kahe kaardi vahel näitasid kaarte mitmesuguses suuruses paljude kuulsate kaardimeistrite nagu Mercator, Hondius, Homann, Blaeu jt. töökodadest.

Kaardid kõik sobivalt raamitud, mis aitas esile tuua nende ilu ja arhailist võlu. Need ainulaadsed objektid pole ainult antiikesemed, vaid käsitsi trükituna ja koloreerituna on nad ka esteetilist naudingut pakkuvad kunstiteosed.

Kaarte aitas täiendada ja elustada nende vahele põimitud kümmekond mitte vähem haruldast vasegraviüüri ja litograafilist lehte Tallinna vaadetega ja eesti etnograafiliste motiividega 17.—19. sajandist.

Eksponaadid olid pärit oskuslikult ja hea maitsega tehtud näituse korraldaja Leo Kõivi ja mitme teise Toronto eestlase kogudest. See näitab, et selliseid haruldusi siin veel leidub ja et huvi nende vastu püsib.

E. R.

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAR
C.A.
Chartered Accountant
181 University Ave., Ste. 1802
Toronto, Ont. M5H 3M7
Tel. 864-0099

Palju eestlasi — majaomanikud, ei tea
et teen igasuguseid raud- ja puuaedu
kruntide ümber.
B. RISTMÄGI, tel. 759-6424

VABA EESTLANE
TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast reedeni kella 9—3-ni
Telefonid: toimetus 444-4823
talitus 444-4832
KUULUTAMINE VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.
Ühe tolli ühel veerul:
kuulutuste küljel $4.75
tekstis ..... $5.—
esiküljel $5.50
Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.
tel. 444-4832
Väljaspool tööaega:
Leida Marley 223-0080
Postiaadress:
9 Parravano Ct.
Willowdale, Ont. M2R 3S8

Noorteteater:

Lasteteatri „Soovikelluke ja võlukübar"

Kuigi ESTO teatrietenduste kavaraamatusse lasteetendust „Soovikelluke ja võlukübar" sisse võetud ei olnud, kuulub see omamoodi täisväärtuslikuna meie lavalesitatu hulka. See rõõm ja kaasaelamine, millega lapsed näidendi esitavad ja teised esitatu pealtvaatajaina vastu võtavad, on alati südantsoojendav ja haarav ning korvab kõik muud unustamised ja kõrvalejätmised, mis vahel lasteteatrile osaks saavad.

ESTO-84 Lasteteater tõi Eesti Maja suures saalis lõunaetendusena lavale Endla Komi kolmevaatuselise lastenäidendi, mis koostatud „Kalevipoja" ainetel. Tegelasiks olid Toronto Eesti Seltsi Täienduskoolide õpilased ja vaatamata ettevalmistamisaja viperusile, muudatusile ja lühikesele õppimisajale tuli noor tegelaskond näidendiga küllaltki hästi toime.

Kuna Eesti Maja suur saal samal ajal oli ühtlasi eestlaste kohtumis- ja söögipaigaks, oli ettekande nautijaks ka samal ajal saali kasutav täiskasvanuist publik ja jääb vaid üle imetlust ja tänu avaldada vaikuse ja jutukatkestamise eest, milleks avaldatud teatrijuhtkonna palvet ka distsiplineeritult täideti.

„Soovikelluke ja võlukübar" on lugu poisist, kes sarvikute käest allmaailmas vangis hoitud kolm tüdrukut — kullaketrajat — vabastab ja maa peale tagasi päästab. Abistajaiks sealjuures on metshaldjate poolt kingitud soovikelluke, mis kolm soovi täidab ja võlukübar, mis pähepanemisel kandja nähtamatuks teeb.

Lavapildid tõeliste kuuskede ja väikeste elupuudega ning sarvikute alimaailmaga, kus kullaketrajail kasutada ja käsitada on koguni tõeline vokk, oli teinud noortesõber Manivald Meiusi. Muusikalise saate eest tantsude- ja laulupõimikus hoolitses lauluõpetaja Georg Iltal.

Peaosalist, skaudivormis vaprat poissi Antsu, mängis lavavilunult Peter Roose. Innuka publiku poolehoiu võitis ta juba üsna alguses lauluga „Saa vabaks Eesti meri. . ." ja noore vaatajaskonna vaimustus aina tõusis tema õnnestuva päästetöö järel.

Vastasrinde ehk „pahade-poole" moodustasid Sarvikeit-Sandra Rannu (hästi-esitatud ja sisseelatud osa!) ja ta kolm Sarvikpoega: Sirgats — Marja-Leena Roos, Sorgats — Martin Roos ja Põnn — Peter McConnon. Nad kõik olid oma osad soravalt ära õppinud, elasid ettekantule kaasa ja mängisid hästi, tormates laval tõeliste paharettidena ringi. Muidugi said nad näidendi lõpuks oma pahategude eest ka tubli palga, nagu seda õiglus ja kord nõuab ja meie — vaatajad — olime kõik rõõmustades asjaga päri.

Kolme tüdrukut, kullaketrajat, esitasid Lisa Pilvet, Monika Roose ja Pia Metsala ning metshaldjaina tõid soovikellukese ja võlukübara ning tantsisid Ruth Küng ja Silvi Matsoo. Abistaja hiireke oli Merike Purje. Metsa tulnud lastena kandsid rahvatantse ette veel Katriina Küng, Erik Valter, Merike Purje, Peter McConnon, Ruth Küng ja Silvi Matsoo. Kena soololauluga esines Ruth Küng.

Etenduse lõpul tänati lilledega näidendi kirjutajat ja lavastajat E. Komit, lavapildiloojat M. Meiusit ja muusikajuhti G. Iltali.

LY PARMA-KRABI

Ants võidab kavalusega Vanapagana

Rahvatantsulavastus Ülemaailmseil Eesti Päevadel

Toronto Eesti Rahvatantsu Rühm „Kungla" esitas Minkleri auditooriumis rahvatantsulavastuse „Kaval Ants ja Vanapagan", millega tähistati märtsikuul rühma 35-ndat aastapäeva. Esto-84 ettekannete raames tuli see uuendatud muusikaseadel ja uuesti läbitöötatuna esitamisele ligi täissaalile.

„Kaval Ants ja Vanapagan" on eesti muinasjutu aineile toetuv rahvatantsupõimik, mille käsikirja oli kirjutanud Toomas Metsala, lavastanud Reet Marley ja saatemuusika loonud Toomas Tuulse. Lavapilt — Ingrid Kivi ja Paul Pede, kostüümid Maret Kapp ning tehnilised abijõud Taimi Voksepp ja Valdeko Novek.

Saatemuusika eest hoolitss Rahvapillide Ansambel 12-liikmelises koosseisus Ene Lompi juhatusel. Selles mängisid Leelo Basham, Voldemar Gustavson, Arno Kiilaspea, Paul Kiilaspea, Allan Liik, Ene Lomp, Peeter Lääniste, Liina Teose, Aare Voitk, Eero Voitk, Tõnu Voitk ja Urve Voitk.

„Kaval Antsu ja Vanapagana" lavastus oli jagatud kahte vaatusesse ja algas proloogi ja tegelaste väga iseloomustava tutvustamisega, kusjuures ettekantu peaosi mängisid Ricky Paju — Kaval Ants, Toomas Pirso — Vanapagan ja Maret Kapp — Vanapagana naine.

I vaatuse lavapilt toimub kiige juures külanoorte kogunemisel, kuhu ka Kaval Ants lõbutsema ilmub ja kuna on teada, et pururikas Vanapagan metsalaanes omale uut sulast vajab, siis otsustab Kaval Ants end suurejõulisele Vanapaganale sulaseks pakkuda. Esitatakse mitmeid huvitavaid ühistantse, neist suurima aplausi saab lasterühm oma noorusliku püüdlikkuse ja viperustega ning Kaval Ants tantsib kiitlemistantsu.

II vaatus toimub Vanapagana talu õuel ja algab sellega, et Vanapagana naine kutsub lokulöömisega talurahvast sööma. Supimoorid kulpidega tantsivad huvitava tantsu ja Kaval Ants tuleb end sulaseks pakkuma. Lepitakse Vanapaganaga kokku, et aastapalgaks olgu kott kulda.

Seejärel hakatakse mitmesugusel viisil jõudu proovima, milles Ants kavaluse või trikkidega iga kord suurejõulisest Vanapaganast võitu saab. Jällegi näeme terve hulga mitmesuguseid rahvatantsuainelisi tantse (õllekallamise tants, kirvetants, räditants, Soomest pärinev Vanaha Laukalainen j.m.) ja ettekanne lõpeb sellega, et Vanapagan Kaval Antsust lahtisaamiseks peab maksma kotitäie kullaga. Kaval Antsu kotil on aga auk põhjas ja Vanapagan kotti täites kaotab oma varanduse ning Kaval Ants läheb rikka mehena koju.

Moraal sellest rahvapäraselt, et mitte füüsiline jõud, vaid kavalus on see, mis elus võidu toob.

Etenduse lõpul sai T.E.R.R. „Kungla" sajalõikmeline tantsurühm teenitult publiku tugeva aplausi osaliseks ja lavastuse juhtidele ning kaasaaitajaile anti lilli.

Kahtlematult olid rühmade juhid ja pillimehed esitatu väljaõpetamiseks teinud palju tööd, mis tagas ettekande sujuva läbiviimise. Rühmajuhtidena ja õpetajaina tegutsesid: Ingrid Kivi, Virge-Kai Linda- ja, Reet Marley, Juta Metsala, Valdeko Novek, Linda Roosipuu ja Toimi Voksepp. Pillimeesteks olid: Peeter Jeeger, Allan Liik, Peeter Sõrra ja Lydia Van der Veen.

L. K.

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Neljapäeval, 26. juulil 1984 — Thursday, July 26, 1984

MÜ lõppes laulu, teatri ja pidusöögiga

Kotkajärve „aukoll" koguteose toimetajale Heino Susile

Kotkajärve metsaülikooli pidulik lõpp oli laupäeval, 21. juuli õhtul kohviku söögirõdul. Nädala kestel ühiseks pereks kasvanud osavõtjad kasutasid viimast võimalust pidumeeleolus koos viibimiseks. Lauldi, tansiti ja elati kaasa Elmar Maripuu jandile „Super-Esto". MÜ koguteose koostajale dr. Heino Susile kingiti mälestuseks MÜ puuslik — „aukoll".

Seekordne MÜ saja osavõtjaga oli jällegi omanäoline, nagu kõik senised kursused. MÜ juhataja Käbi Lokk tähendas, et — kuigi „rahvusvahelisem" kui kunagi varem, oli kursus asjalik ja tõsise huviga. Laupäeva hommik algas Harry Mürk'i loenguga väliseestluse ülesannetest, millele arutlusel elavalt kaasa lõid paljud metsatudengid. Pärastlõunal refereeris 22 kuu eest vabadusse hüpanud Aarne Vahtra oma muljeid ja kogemusi väliseestlastega paljudel maadel.

Pärast seda toimus MÜ juhatuse ja asjahuviliste koosolek MÜ esimese ja kauaaegse juhataja dr. Olev Trässi juhatusel, kus arutati metsaülikooli tulevikuperspektiive.

Uudsete mõtetena arutati metsaülikooli ajalist ja asukohalist ühendamist ESTO-dega igal neljandal aastal

ja kohalike esindajate leidmist eestlaste keskustes ning organisatsioonides.

Laupäevaõhtuse pidusöögi ajal tänati köögipersonali „sõnajala õitega". Pereemale Hilja Jukkumile, kes MÜ kõhumuresid on lahendanud algusest peale, kui MÜ oli Kotkajärvel, anti tänu ja küdusõnade saatel tammepärg.

MÜ koguteose autorile ja kauaaegsele truule kaastöölisele dr. Heino Susile anti üle MÜ „aukoll".

Üleandja — Kotkajärve „ürgasukas" Heino Jõe tähendas, et „aukoll" vastab filmi „Oscarile"

ja annab omanikule MÜ audoktori õigused.

Köögitreppi tearilavana kasutades toimus Elmar Maripuu kirjutatud jandi „Super-Esto" esitamine. Näitlejatena osalesid Anne Liis Tüll ja Anita Saar, Harry Mürk, Mart Laanemäe, Aarne Vahtra ja Ingvar Liitoja, kelle rõõmsas mängus mõnedki pagulasveidrused said „ära naerdud". Laulu huviringi ettekannete ja ühislauludega veedeti tore viimane õhtu.

Pühapäeval toimus kriitika ja tulevikusoovide esitamine MÜ juhatusele, nagu see on kombeks ja — lahkumine Kotkajärvelt.

Neljapäeval oli kaks loengut. Mart Laanemäe, kes õpingute tõttu ajuti elab Saksamaal, refereeris Peterburi eestlastest iseseisvuse eelajal. Austraalia külaline dr. Inno Salasoo kõneles „jahiõnnest".

Reedel toimus dr. Tõnu Parmingu referaat Ameerika vanaeestlastest. Eriti rikkalikku materjali oli referendil Wisconsini eesti asukate kohta, ka valguspilte ja lindistatud intervjuusid.

Lindilt kõnelesid ladusas eesti keeles mehed, kelle vanavanemad asusid ümber Venemaale, Samaarasse ja sealt Ameerikasse,

....kes on kolmandat põlve väliseestlased ega ole kunagi omanud isiklikke kontakte kodumaaga.

Dr. Mare Taagepera refereeris täppisteaduste (peamiselt keemia) õpetamisest Ühendriikides.

Reede õhtul oli luule- ja lauluõhtu peamajas luule huviringi juhendaja Ilmar Mikiveri konferee-rimisega.

Tõsisele ja pilaluulele lisaks esines laulu huviring Inglismaa külalise Tiina Metsmaa juhatusel.

Viimane osa luuleõhtust, Marie Underi armastusluule Ene Rämmeldi esitusel toimus romantilises miljöös Kotkajärve paadisillal.

Metsaülikooli järgmine kursus toimub loodetavasti Kotkajärvel 1985. a. augustis — nädal varem kui tavaliselt.

Toronto raekoja esisel suurel Eesti vabadusnõude demonstratsioonil elasid sündmusele kaasa kaks Miss ESTO kandidaati, vasakul Silja Ottas Austraaliast ja Maarit Vaga Vancouverist; esimene valiti hilisemal sündmusel Miss Estoks. Foto: Vaba Eestlane

Prantsuse president kutsus Tshernenko külla

MOSKVA — Prantsuse president Francois Mitterrand ja N. Liidu juht Konstantin Tshernenko lahkusid sõpradena, vaatamata nõukogude pahameelele, et Mitterrand avalikult nimetas dissidenti Andrei Sahhavorit. Prantsuse sotsialistide juht ütles järgnenud pressikonverentsil, et pärast kahepäevalist läbirääkimist, Tshernenko oli nõustunud Pariisi tulema tema külalisena. Mitterrand oli saanud kokkusaamisest arusaamise, et Tshernenko oli soovinud vähendada Ida-Lääne vahelist pinget.

Amnestia Poolas

VARSSAVI — Poola tähistas kommunistliku korra 40-ndat aastapäeva, mil puhul Poola parlament võttis vastu amnestia seaduseelnõu Poola poliitiliste vangide vabastamiseks. Vabastamisele kuulub 660 vangi, nende hulgas Solidaarsuse nõuandjad, keda süüdistati valitsuse kukutamise plaanitsemises.

Kommunistid välja uuest Prantsuse valitsusest

PARIIS — Uus Prantsuse peaminister Laurent Fabius nimetas ametisse 16-liikmelise valitsuse, mis lõpetas koostöö kommunistidega. Eelmises Pierre Mauroy kabinetis oli neli kommunistlikku ministrit. Kommunistid keeldusid koalitsiooni jätkama, kuna nad ei lepi sotsialistide range majanduspoliitikaga.

Majandusmeeste kokkutulek

ESTO-84 pidustuste nädalal toimus eesti majandusmeeste kokkutulek Royal York hotellis. Osavõtjaid oli USA-st ja Rootsist, kes kõik olid lantshil Eesti Majandusklubi Kanadas külalisteks. Nende kõrval ka EV peakonsul Ernst Jaakson, ESTO-84 peakomitee esimees Toomas Metsala jt. Osa võtsid ka noorema põlvkonna esindajad.

Koosviibimise avas Eesti Majandusklubi Kanadas esimees Hugo Later, rääkides Ülemaailmseist Eesti Päevadest ja eesti majandusmeeste omavahelise kokkusaamise tähtsusest ülemaailmseil kokkutulekuil.

Pikema põhjaliku ülevaate Põhja-Ameerika majandusest andis Arvo Niitenberg. Ettekanne käsitles ökonoomiat, eriti just energiaprobleeme. Seda täiendasid mitmed skeemid ja diapositiivid.

Lõunasöögi ajal kõneles Rootsi Eesti Ettevõtjate Ühingu abiesimees Rein Uustal, kes on samal ajal ka Eesti Majandusteadlaste Seltsi esimees Rootsis.

Liigne uudishimu lõpetas huvireisi

Turist Austraaliast oli läbi Eesti jõudnud Riiga, kus tal oli ette nähtud peatus hotell „Latvias". Toas ringivaatamisel jäi ta silm peatuma ruumis olevale raadiole, millest väljus arvukas traadijuhtmete kimp, mis pole vajalikud raadiote juures. Asunud raadiot lähemalt vaatama, kruvis ta selle aluselt lahti, polnud aga võimeline aparaati endisse asendisse tagasi panema. Järgmisel hommikul teatasid ametivõimud, et ta turismireisi edasised päevad on tühistatud. Ta pandi järgmisele lennukile, mis viis ta tagasi Austraaliasse.

EPL

Tappis 22 inimest

SAN YSIDRO, Kalif. — 41-aastane mees hakkas tulistama MacDonald restoranis olevaid inimesi, tappis neist 22 meest, naist ja last ja haavas veel kümmet enne, kui politsei tulistas mehe surnuks. Mehel olevat ammugi olnud soov inimesi tulistada.

Estonian World Festival Gala Concert

Selle pealkirja all korraldas EKK Esto-84 puhul kontserdi esinduslikus Roy Thompson Hallis. Kavalehe järele oli kontserdi kunstiliseks juhiks Stella Kerson ja kava koordineerijaks Asta Ballstadt.

Kontsert toimus 9. juulil ning oli kokku toonud terve suure saalitäie publikut, kes sai mõõtmatu annuse head muusikat.

Kontserdil esinemises järjekorras esinesid: Roman Toi — avafanfaaride juhina, Carl Otto Märtson — orel, Anna Tamm-Relyea — sopran, Tiina Kiik — akordion, Eero Voitk — tshello, Monica Zerbe — sopran, Omar Daniel — klaver, Roxolana Roslak — sopran, Tiina Mitt-Kreem — klaver, Avo Kittask — bariton, Heinz Riivald ja Avo Kittask — tenori ja baritoni duett, Elaine Kellor — klaver, Sandra Graham-Korjus ja Ingemar Korjus — soprani ja bass-baritoni duett, Heinz Riivald — tenor, Evi Liivak — viiul ja Estonia Koor Roman Toi juhatusel.

Kristi Alliku ooperikatkete esitamisel tegutsesid Roxolana Roslak, Sandra Graham-Korjus, Avo Kittask, Ingemar Korjus, instrumentaal- ja vokaalansambel, mida juhatas Peeter Tammearu.

Klaveril saatjatena tegutsesid Ülo Waldma, Charles Kipper, Larysa Kuzmenko, Tiina Mitt-Kreem, Asta Ballstadt, Asta Riivald ja Richard Anschuetz.

Kontserdil esitati ühtekokku 39 muusikapala. Kava kulges sujuvalt, selle eest hoolitseid abivalmilt ja kindlakäeliselt Andres Truuvert ja Mart Laanemäe.

Arusaamatuks jäi selle kontserdi eesmärk. Kui taheti demonstreerida eesti päritoluga kunstnike võimeid — siis nii mõnigi vältimatu, oluline nimi puudus. Kui taheti tutvustada head eesti heliloomingut, siis Scarlattid, Saint-Saensid, Lisztid, Mendelssohnid, Villa-Lobosed, Lorcad ja Ysae'id — kõik maailma-kvaliteediga heliloojad — poleks tohtinud nii raskelt tungida Esto maailma.

Püüe kõiki suundi ja eesmärke teenida ühe ja sama kontserdiga ei andnud selle kontserdi välimusele juurde, pigem — eriti aga võimalikkude mitte-eesti tagapõhjaga kutsutud külalistele jätma küsimuse EKK kvaliteedist selliste kontsertide korraldamisel. Samuti venitas see sihitu kava kujundamine kogu sündmuse ligi 4 tundi kestvaks muusika-maratoniks. Publiku vastupanu oli kiidetav.

Esto-84 vaimus sellele kontserdile lähenedes, mainitagu eelkõige nimesid nagu Toi, Pärt, Tammearu, Tubin, Allik ja Miller. Kuigi individuaalselt väga erinevad on igaüks neist omaette selge muusikalise näo ja profiiliga helilooja. Nimetatud heliloojatelt esitati värskemaid või siis otse selle kontserdi tarvis loodud-tellitud teoseid.

Toi „Piduliku fanfaari" täielikku edu segas kavalehel mitte mainitud, fanfaarile eelnev signaaliosa metsasarvedelt.

Tammearu lauludetsükli „Le chant de la pitie" kandis omalajal Rosemarie Lindau ette palju paremas prantsuse keeles ja sisuehedamalt.

Pärdi „Annum per annum" orelile andis taas ilmeka pildi praegu Saksamaal elava helilooja väga isikupärasest helikeelest. Sama kehtib ka Kristi Alliku ooperikatkete ja Elma Milleri klaveripala „Minnemata" kohta.

Nad kõik on individuaalselt a jour'is momendi heliloomingu maitse ja kooliga, ja valitsevad kindlakäeliselt selleks vajalikku tehnikat.

Eriline tänu kuulub Avo Kittaskile, kes Eduard Tubina „Kosjalaulude" esiettekandega viis selle kontserdi ürge eesti muusika juurde.

Estonia Koor tõi kavasse välismaal kasutamata seisnud, tehniliselt ülinõudlikke laule Artur Kappilt ja Evald Aavalt. Et nad peale kolme-poole-tunnilist ootamist üldse veel jõudsid midagi teha, on omaette ime. Aava laulu tekst viis kontserdi tagasi Esto mõtte juurde: „Laulan ma läbi murede, läbi hoolte, ohkamiste".

Kontserdi interpretatiivne kvaliteet oli oodatult läbini kõrge ja nauditav. Rõõmustav oli noorema generatsiooni tugev esiletõus.

Kontserdi lõpul juhiti tähelepanu Eesti lipule. Miks pidi Juhan Aaviku nimi — kelle laulu lipu austamisel lauldi ja mida kogu publik püsti seistes kuulas — kavalehelt puuduma?

Lillede andmine esinejatele võttis kontserdi lõpul veel oma aja — aga lõi samal ajal soodsa võimaluse meie helikunsti kandetalasid nii suurel hulgal ühes paigas ühe korraga tervitada.

Mondale ja Ferraro demokraatide kandidaadid

SAN FRANCISCO — USA demokraadid valisid San Franciscos oma presidendikandidaadiks Walter Mondale'i, kes sai 2191 häält 3983 häälest, senaator Gary Hart sai 1200 ja esimene must presidendikandidaat 465. Üllatuseks oli esimese naissoost presidendiabi kandidaadi esitamine, kelleks valiti Kongressi liige Geraldine Ferraro. Mondale on norra päritoluga, 48-aastane Ferraro itaalia emigrandi tütar. Naissoost presidendiabi nimetamine tõstis demokraatide poolehoidu välijaskonnas.

Iisrael pühitses aastapäeva

JERUUSALEMM — Iisraeli rahvas tantsis tänavail, tähistades juudi riigi 36. aastapäeva. Päev enne oli peetud mälestuspäeva, mil mälestati 12000 sõdades hukkunut.

Kanadas mälestasid Toronto juudid neid, kes on surnud Iisraeli eest. Kui Iisrael 1948. aastal loodi, oli riik juba kandnud 1200 inimohvrit. Pärast seda on 2000 iisraeli sõdurit surma saanud 1965, 1967, 1973 ja viimati 1983. a. Liibanonisse tehtud rünnakul.

Asutati Ülemaailmne Eesti Ajakirjanike Koondis

Laupäeval, 14. juulil toimus Eesti Majas Ühispanga raamatukogu-ruumis ESTO-l viibivate eesti ajakirjanike kokkutulek, kus võeti vastu põhimõttelik otsus ülemaailmse eesti ajakirjanike organisatsiooni loomiseks ja ajakirjandust käsitleva deklaratsiooni avaldamiseks vaba maailma eestlastele. Koosolek valis neljaliikmelise organiseeriva toimkonna Toronto meestest, kes töötavad välja põhialused esitamiseks eesti ajakirjanikele kõikidel maadel.

Koosolekul oli 18 osavõtjat. Torontot esindasid Hannes Oja, Karl Arro, Valli Voitk ja Heino Jõe — „Vaba Eestlane", Siegfried Veidenbaum, Heino Rebane, Bernhard Parming ja Enn Salurand — „Meie Elu" ning August Nõmmik — „Võitleja". Stokholmist viibisid koosolekul Juhan Kokla — „Eesti Päevaleht", Arvo Horm ja Mihkel Matiesen — „Teataja", New Yorgist Harald Raudsepp ja Heino Taremäe — „Vaba Eesti Sõna". Inglismaad esindas Are Helbemäe — „Eesti Hääl", Saksamaad Edgar Bergmann — „Eesti Rada" Geislingenis, Austraaliat Tiiu Kroll-Simmul ja Rein Simmul — „Meie Kodu" Sydneys.

Elavas arutelus käsitleti eesti ajakirjanduse olukorda vabas maailmas ja organiseerumise vajadust. Organiseerivasse toimkonda valiti Karl Arro, Heino Jõe, Enn Salurand ja Siegfried Veidenbaum. Saluranna poolt koostatud deklaratsioon võeti vastu põhimõtteliselt, peeti vajalikuks redahtsioonilisi parandusi.

Õiendus

„Vabas Eestlases" nr. 53 ilmunud Maakondliku Päeva reportaazhis märgitud kava ajal mängis Oskar Haamer kandlel õrna saatemuusikat koor A. Alega.

ARSTID

LEO KANN, D.C.
DOCTOR OF CHIROPRACTIC
212 Dinnick Cr.
Tel. 489-0562

JAAN ALMER
KATUSETÖÖD
Tel. 293-2128
773-2014
Teeme uusi ja parandame vana nii linnas kui ka suvilates.

KARASTAV
ESTO ÕLU
kuumadeks päevadeks ja ESTO meenutamiseks
Müügil: BREWERS RETAIL,
845 Broadview Ave.
(Eesti Majast veidi lõunapool)
Avatud: esmasp., teisip., kolmap. 12—8,
neljap., reede 10—10 ja laup. 10—8
Tel. 463-2111
Hamiltonis: AMSTEL BREWERY,
201 Burlington St.
Tel. 525-1515